Асен Разцветников

Жертвени клади

БЪЛГАРСКА КЛАСИКА

АСЕН РАЗЦВЕТНИКОВ
ЖЕРТВЕНИ КЛАДИ
ЛИРИКА

СИНОВЕТЕ НА СЛЪНЦЕТО

ПОСВЕЩЕНИЕ

Израстох посред ниви и ливади
от северните ветрове люлян.
И пръв път там над мойта детска радост
орисницата спусна черна длан.

И пръв път там заплаках
и в лехите поведох белите волове
аз и, свойта гръд с разковниче накитил,
изрекох вярна клетва в ранен час.

Сам черен роб и рожба на земята,
която и до днеска ме зове,
възлюбих аз сторъките си братя
и техните железни сърпове.

И тласнат от живота след години
през градските врати прекрачих тих,
но своята загубена родина
с възторжен взор и тука аз открих.

То бяха вредом те — и там в полята,
и тук със сини блузи във града,
все моите безбройни черни братя,
все жилавите роби на труда.

О мой народ, поробен и удавен
във черна кръв сред глъхнали земи,
ти своя син безимен и забравен
във тъмните си пазви приеми!

И нека в оня ден, кога сред боя

закапят пак рубинени звезди,
и аз, незнаен редник във безброя,
да падна със пронизани гърди.

ПРЕДТЕЧИ
1918

Христос възпря, свали от морно рамо
товара свят и в миг сълза проля.
Бе тиха нощ на лунните измами.
Едничек ужасът трептеше само
над снежните замрежени поля.

И с тъпа безнадеждност във душите
войниците видяха в трепет плах
три кола пред изровен гроб побити
и тримата осъдени да сплитат
през тръпки смръзнали ръце по тях.

Пристъпи черния свещеник плахо
и чу се как хрущеше там снега.
И думите му с ласка прозвучаха.
Но във проклятие замрели бяха
безмълвните попукани уста.

„Безумни!“ Рече и ръка сурово
издигна към небето с укор свят,
но в миг, съзрял там сянката Христова,
той трепна и свалил ръка отново
стъписа се уплашено назад.

И стана тихо — тихо, сякаш вредом
застинаха сребристите лъчи,
нощта се сви задъхана и бледа
и лунний сърп настръхнал се огледа
В безумно разширените очи.

„Другари…“ „Огън!“ Трепет непривичен.
И смесиха се кървав стон и гръм.
Миг… Щракнаха затвори механично.
И стана просто и тъй безразлично
и сякаш всичко беше лунен сън.

И сгушени войниците по двама
възвиха в своя път обратен пак…
И бледния Христос едничек само
целуна тих зарината яма
и капчиците кръв по белий сняг.

НИЙ

Ний идем из тъмните пазви на белия каменен град,
където червени комини през пепел и сажди димят,

и носим най-гордия жребий на бурята в стръвния ход:
да бъдем от първите жертви в борбата на смърт и живот.

Ний идем из черните бездни на хладната майка земя,
погребали младост в ковчези от въглен, метал и тъма,

и кръста от лом и лопата целунали с трепет свещен,
кълнем се: с кръвта си ще палнем зората на вечния ден!

Ний идем из тихите пазви на полския къдрав простор,
където сред житни грамади залутан е слънчевий взор,

и в бунта на нашата младост се сплитат във трепетен зов
вековнонабрана омраза и вековнолеляна любов.

Ний идем из бедните хижи, вградени на цветния праг,
над който надничат балкани със гриви от камък и сняг,

и, кръстени в лед ни вихрушки, летиме към подвига смел
с крилата и острите нокти на младия волен орел.

Ний идем из сините бездни на ширното шумно море,
където със страх се живее и в бури безстрашно се мре,

и знака на двете надежди във две съдбоносни беди
е с чук, сърп и котва белязан на нашите смугли гърди.

И ето: преграждат ни пътя чедата на робство и мрак
и битки вседневно възпламват, затихват, разгарят се пак,

и винаги първият удар улучва ония от нас,
които са първи по храброст и сила в най-тежкия час.

Но нявга, макар и малцина, надмогнали ужас велик,
ще видим ний в сребърна утрин безумножелания миг,

когато ранената буря, притихнала дъх, ще мълчи
и модрия ден ще разтвори дълбоки и ведри очи.

И скръстили морни десници пред прага на празника пръв,
ний горди глави ще издигнем, облени в роса и във кръв,

и слънцето с първия блясък на своята първа стрела
със пурпур и плам ще целуне победните бранни чела.

ЗВЕЗДНИ НОЩИ

1

Госпожице, вземете тоя цвят!
Салонът е от синя електрика
и лунна музика над нас звучи.
Госпожице, нощта е тъмнолика,
а вий сте цвят, изплетен от лучи.

Ах, кавалер, измъчена съм много,
а комплиментът Ви е толкоз стар!
Във тоя час аз жаждам в изнемога
прохладата на весел смях и чар.

През целий ден от скуката терзана
стоях на стаята под белий свод
и плаках над разкритото пиано —
ах, моля, разкажете анекдот!

Госпожице, на Григ през стона светъл
послушайте как любовта тръби
и Бог над мен е верния свидетел,
че аз ще ви обичам, може би.

Ще бъдете вий в бяло: в бяла стая,
със бял букет от цвят на млад лимон.
И само устните ви ще чертаят
две алени петна на белий фон.

Тогава свойта шпага — синя змия —
ще сложа аз пред Ваще колена
и с устните си мълком ще изтрия
крещящите рубинени петна…

О, туй е вече много, кавалер!

2

Скръбна майко, набеди се и със ласка целуни
морен син на гръд разкрита по кафяните луни!

Че от утрин здрачнотъмна той със тежкий чук осъмна,
а във черен час вечерен чрез фабричната тръба
златозвездна нощ за отдих и покой го призова.

Скръбна майко, набеди се и през сълзи целуни
свойта бедна, бледна щерка по прозрачните страни!
Че златистите й взори дрямка трепетна обори
и приплела в шева ситен белосребърна игла
приласка я вечер ранна с теменужени крила.

Скръбна майко, не побутвай зачарований покров!
Те сънуват бляна слънчев на погребана любов —
те сънуват пир вълшебен там зад синкавия гребен
на предвечните далечни снежнокоси планини…
Майко, майко, наведи се и безмълвно целуни!

СЛЕД ПОГРЕБЕНИЕТО

На Хр. Смирненски

1

Зелените клепки на летната вечер
са нежно замрежени с капки и цвят…
Замаян от звъна на вопли и речи
аз бавно се връщам във черния град.

Край мен отминават другарите вкупом
със сини рубашки и мрачни лица —
и сещам как моята скръб се пречупва
през хиляди прости и нежни сърца.

Ах, кой пак за подвиг и бран ще ни стопли?
Ах, кой ще посипе стоцветни лъчи?…
В душата ми сбират се сълзи и вопли,
в душата ми твоята песен звучи…

2

С букет розмарини смъртта ме изпраща
и в нейния кобнозагадъчен смях
звънят имената на хиляди още —
и моето име звъни между тях…
И може би скоро през вечер безлунна
и аз ще да падна разбит и ранен —
че стръвна орисница тайно целуна
със черна отровна целувка и мен.

Но плахия пламък на тиха надежда
в душата ми слънчева сказка шепти —
че някъде в модрия свод се оглежда
страната на нашите светли мечти.
Че всуе тя вредом е тъй оградена
със валове, кули и много вода
и всуе, чрез клетва отвеки пленени,
настръхнали вихри на стража там бдят.

Из пътя към нея през много години
телата си мълком настиламе ний —
и нашите братя по нас ще преминат
през черните бездни и горди стени.
И в устрем безумен и жажда велика,
преминали смели последния вал,
ще хванат там златната приказна птичка
на клонче от захарен светъл кристал.

ВИХРИ

1

Ний сме
бели
зимни вихри,
странници от странен свят,
от далечний север, дето
бели гробници мълчат.

Там сред вой
на бели мечки,
и сред пукот тъп и глух,
ний израстохме във люлки
от разнежен, снежен пух.

В погледа ни
син и бистър,
дива стръв и мраз искри,
а устата ни са страшни
белозъби
пещери.

Щом изгрее
на небето
синя сребърна звезда,
ний напущаме със писък
своите ледени гнезда.

Като орляк
бели птици
В триъгълен, плътен строй,
ний политаме
на юг със остър свист
и страшен вой.

И пред нас там
градовете
и безбройните села
в тъмен ужас
тихо свеждат
свойте каменни чела.

2

Ще угасим ний всеки пламък
и всичко в лед ще оковем.
И ще убием всяка сямка
зарита в мокрий чернозем.

Ще влезем гневни и свирепи
В комините през плам и дим
и там със сняг и сива пепел
огнищата ще угасим.

Отвред ще облепим стъклата
със плътни плочки матов лед
и ще отнемем светлината
на тоя род на век проклет.

3

С крила
от лазур и пламък,
през рамо
със длято и чук,
ний идем,
ний идем
далеко,
далеко от знойния юг.

Ний растохме голи
и волни
във тъмни столетни гори,
където
тропическа треска
на желти огнища гори.

Където
небето
разсипва
потоци от дъжд и от град
и мълнии
с трясък неспирен
запалени жици предат.

Щом в синя предутрин
зората
покити златиста стрела,
ний литваме с песни
на север
към белите мъртви поля.

И вред ни посрещат
със трепет
и с радост разтварят врати,
и в мъртвите черни зеници
зелена надежда
цъфти.

4

В час предсмъртен някой черно знаме вдига
и за сетня помощ с кървав глас зове —
издигнете, братя, свойте чукове

да разбием всички скопчени вериги!

Вечна нощ прибулва гаснещи зеници
и смразени клепки с мъртъв цвят реди —
разтворете, братя, своите гърди
да избликне пламък в черната ледница!

Някой безнадеждно със смъртта се бори
и за сетня помощ с кървав глас зове —
издигнете, братя, свойте чукове
да разбием всички каменни затвори!

ПОЛСКИ СТРЕЛИ

1

Мълчат посъхналите степи,
ранени с огнена стрела.
Над бели друми ситна пепел
люлее сребърни була.

Но кой пристигна с лък през рамо,
накитен с пресен розов цвят?
От ноздрите му блика пламък,
слънца в очите му горят.

Другарите му са пияни,
сам той — от всички най-пиян,
уста му — алена камбана —
зове за горда, светла бран.

О, нека ние да сме луди!
О, триж безумни да сме ний!
Но вярваме — незнайно чудо
пред нас ковчези ще разкрий.

Ще идем ние зад баири,
където тих пожар гори
и бавно слънцето умира
под дъжд от бронзови искри.

И там, скалите увенчали
със капки кръв и ален крем,
ний ново слънце ще запалим
и морни възнак ще умрем.

2

Царевица
ранна
рони златно зърно.
Майко,
те отиват и не ще се върнат.

Там далеч,
където
бавно здрач припада,
с гръм ще ги
причака
сгушена засада.

Твойте двама
сина

горди, непослушни,
като златни
снопи,
майко, ще се люшнат.

И ще минат
много,
много дни и нощи.
И напразно,
майко,
ти ще чакаш още.

И напразно
в презнощ
глъхнала и пуста
ще прислушваш
с трепет,
как се тропа в пруста.

Как под тъмни
стрехи
вихъра бездомен
с мокри устни
шъпне
тъжен, тъжен спомен

Царевица
ранна
рони златно зърно.
Майко,
пригърни ги —
те не ще се върнат.

ЖЕРТВЕНИ КЛАДИ

МОЛИТВА

Смирена вечер — сестро нежна,
ти, що със крем и теменуги
услаждаш всеки мирен сън,
приспи във свойте звездни люлки
на смърт ранените в борбата
за правда и за светлина…

Сред кроткостихнали полета
те в люта жад и стръвна болка
лежат с пронизани гърди
и чакат — сестрина милувка
очи угаснали да склопи
и сетни сълзи да изтрий…

Смирена вечер — сестро нежна,
ти, що със крем и теменуги
услаждаш всеки мирен сън,
приспи във свойте звездни люлки
на смърт ранените в борбата
за правда и за светлина…

КЪРВАВИ ВОПЛИ

Над родните степи по кобна повеля
размерно и бавно камбани звънят.
И ранната есен кат луда Офелия
пристъпва накитена с листи и цвят.

Родино, по твойте поля незасети
чакали и вълци се гонят за стръв
и късното слънце примрежено свети
през дим от пожари и пари от кръв!

И толкова жертви, незнайни и святи,
и толкоз безумства и ужас злорад…
О, в кръв са удавени моите братя,
о, кърви неспирно в полята димят!

И аз — като лебед от заник огреян —
ранен безнадеждно в последния бой,
над кървава бездна потъвам и пея:

„Вы жертвою пали в борьбе роковой.“

КАИН

Двамата морни и мрачни солдати
бяха пияни от вино и гръм…
В люлки от здрач и вечерна позлата
тихо се спущаше летния сън.

Там под тополите вързани редом
бяха пленените в боя врази:
стройна девойка, разголена, бледа,
старец и момък със модри очи.

Беше жестокост и тъпа и странна.
Бяха смразени от ужас лица…
И по ножовете с писък възпламна
кръв от набучени живи сърца.

Там под смирените бели тополи
те ги натрупаха гръд върху гръд.
Там под смълчаните стари тополи
сив и настръхнал припъпли страхът.

И неочаквано нейде в полята
вятър изхвръкна със писък и стон,
гръмко и злобно завиха листата,
мракът пришпори крилатий си кон…

Двамата мрачни и морни солдати
трепнаха, сякаш докосна ги смърт,
двамата бледи и плахи солдати
хукнаха татък в дълбокия път.

Но — във крайпътните храсти спотаен

някой ги викаше с крясък и смях…
И във прозрачната вечер сам Каин
тичаше блед и разрошен след тях.

СРЕД ЗАПУСТЕНИЕ

1

… И много пъти оттогава
през тоя край на смърт и скръб
смълчана вечер преминава
В ръка със златен лунен сърп,
и много дни със скреж венчани
на изгрев дигаха чела
и биха слънчеви камбани
над разрушените села.

Но все тъй глъхнали и тъпи
мълчаха димни низини
и там сред тях във кръв окъпан
за помощ някой все звъни,
а над скованата редица
от заледени върхове
все тъй не ключваше зеници
обезумялото небе.

О, тоя призрак безпощаден,
о, тоя призрак зъл и чер…
И днес над ледните грамади
като разсърден страшен звер
той вдига свойта тежка лапа,
разтворил нокти с дива стръв,
и пак от устните му капят,
димящи капки черна кръв.

И днес над мъртвите ливади
и оскрежените нивя,
когато късна вечер пада
и луди вещици сноват,
един сред вихрите сърдити
той вдига каменни гърди
и с огнен поглед през тъмите
за нови жертви стръвно бди.

2

Самин сред ледена пустиня,
като пчела по цветен злак,
аз диря всеки брат загинал
и всеки спазен кървав знак.

И паднал мълком на колене,
разрошен, бледолик и бос —
аз ровя с пръсти помразени
за всяка бяла прясна кост,

аз милвам кървавата диря
на тия страшни времена
и с устни трепетни събирам
смразени алени зърна.

Но смърт се вие веч над мене,
небето рони сняг и град
и моите пръсти разранени
над снежната кора трептят.

О, братя, бедни мои братя,
деца на слънчев небосклон,
на вас еднички ще изпратя
аз своя сетен зноен стон —
за вас последната ми песен
с любов и скръб ще прозвучи,
когато морен и унесен
ще склопя стъклени очи.

Самин сред ледната пустиня,
като пчела по цветен злак,
аз диря всеки брат загинал,
аз диря всеки кървав знак.

УДАВНИЦИ

1

Зад тъмните върби умира златен ден,
прииждa вечерта на милващи вълни.
Гърмеж подир гърмеж заглъхва уморен
и звездния звънар за мирен сън звъни.

Закотвения шлеп пак тук ли ще седи —
покрит със воден мъх и черен лепкав клей?
О, сякаш чер ковчег над тъмните води
за сетен упокой приспивно ни люлей!

Със вързани ръце и тая вечер пак
ний гледаме в копнеж към светналия град.
И чакаме, дали от стихналия бряг
невидими уста не ще ни позоват…

А тихата река разтваря цветна длан
и приказно блестят подводни широти —
о, кой ли тая нощ ранен и изтерзан
кат падаща звезда натам ще полети?

2

Своя нежнорозов цвят
утрото разтваря
и над мокрий бряг димят
бели, бели пари.

Спрете, майки, своя бяг
в тая утрин плаха:
в син под воден полумрак
кротко те заспаха.

А русалките, отвред
с таен знак събрани,
угасиха с бистър лед
жежките им рани.

Наредиха ги с треви,
със свещици плахи
и ранените глави
с воден крем венчаха.

И покриха ги навек
и ридаха тихо —
и огромния ковчег
вдън земя зариха.

Спрете, майки, спрете вий
в свойта бол безкрайна:
тая светла бездна крий
безутешни тайни.

3

Ний носим венци от върба и подводни бодили,
в потънали кораби тайно се готвим дене —
а вечер издигаме копия стари и гнили
и яхваме своите призрачни бели коне.

И мълком по речното дъно във дълги редици
ний гоним миража на някаква светла страна.
И в нашите ледни и мътнозелени зеници
гори безнадеждния пламък на жълта луна.

Ний помним люлякова утрин и песни и смелост
и битка сред розови пламъци в стария Лом,
ний помним последната схватка зад някакво село
и вълчите зъби на кървав и страшен разгром.

И както ранените миди грижливо и нежно
лелеят съкровища в пълната с мъх дълбина,
тъй носим и ние в сърцата си своите копнежи,
смразени в кристали и бисерни бели зърна.

А речните риби, напуснали своите подмоли,
на хищни ята ни преследват по нашия път:
и с дива жестокост разнищват и хапят на воля
и ръфат от нашата мека, подпухнала плът.

И нявга през пролетна вечер, когато възлезе
над сини баири засмяна и чиста луна,
незнайни рибари ще найдат на свойта трапеза
със глъчка и радост безценните странни зърна.

И мигом ще звъннат в душите им нашите песни
и нашите жажди за слънце, простор, свобода —
и ярко въз техните смугли чела ще проблесне
през мрежа от бръчки червена и ясна звезда.

БЕЗСМЪРТНИ

Още димят незагаснали клади,
ножът все още е остър и стръвен —
още над мъртвите степи припадат
дни на безумства и нощи на кърви.

Но — обгорени със въглен и пламък,
пили възторзи и черна невера,
ние отново издигаме рамо
и градовете отново треперат.

Мишците ни са твърди и здрави,
плещите — камък и черна земя са!
Ний сме безсмъртните мургави мравки,
ний сме милярдната жилава маса!

Ний ще преминем могъщи и горди
през трапища и гробове безкръстни —
и, разрушили железните порти,
ний забранения плод ще откъснем!

ЗАТВОР
СТИХОТВОРЕНИЯ, ПЕЧАТАНИ ПРЕЗ 1924–1926 Г.

МОР

1

Родни безплодни пустини,
родни безплодни блата —
дето, отробени, гинат
душни и димни села!

Дето бродници вечерни
с наниз от змийски глави
бродят с измамни фенери
в топлите блатни треви.

Дето под було от пари,
пари от кръв и от смрад,
жълт тиф и синя малария
в белите локви цъфтят.

Пак ли над вас се разлива
дъх на разложена плът
и над ливади и ниви
хищни орлици пищят?

Пак ли над вас ще премине
черния кон на смъртта?
Родни безплодни пустини,
родни безбродни блата!

2

Като огромни сивожелти змии
лениво лазят дните по пръстта
и слънцето с оловни сламки пие
зелените запарени блата.

Пиявици издигат из водите
раззинати и алчни смукала.
А в късна нощ вампирите преплитат
над къщите чугунени крила.

Отровен е оскъдния ни залък,
магии във гираните кипят.
Във улиците ужас се търкаля,
във улиците дебне черна смърт.

А флагчета над портите се мятат,
а стражи бдят пред всякоя врата…
О, цветни знамена на нищетата,
о, мънички затвори на смъртта!

3

В къщи болна стене мама,
В огън и във пара,
някой с пушката през рамо
ходи край дувара.

Хей, ти, лош и страшен чичо,
дето мерно крачиш,
ти ли вратника накичи
с алено байраче?

Лани батя го заклаха
В двора като куче,
че над къщната ни стряха
ален пош набучил.

Ти недей се много пери
и не дигай свада,
че ще кмета да намеря
и да те обадя.

И тогава те ще дойдат,
тебе ще заколят,
а пък аз ще се находя
волен и на воля.

4

Чумо ле, пуста стихийо,
чумо ле, черна морийо!

Мама Никола думаше:
— Никола, синко Никола,
едничко чедо на майка,
едничка рожба галена.

Дай да те мама премени,
премени още нагизди
със бяла риза памучна
и ален пояс през кръста.
Применен да ми походиш,
пременен, още нагизден,
да ти се майка нагледа.
Из село ходи чумата,
чумата — самодивата,
че мори чума, че гори,
който е един на майка! —

Никола мами думаше:
— Майко ле, стара старийо,
щеш ме нагиздиш, щеш недей,
щеш ме погледай, щеш недей!
Мене ме чума беляза,
на три е места излязла —
под лява мишца, под дясна

и трета рана под гърло.
Първата боли, та гори,
втората боли, та мори,
де боли, майко, най-боли,
под бяло гърло най-боли!

5

Във нашите сламени, криви къщурки
не грей ни слънце, ни ясна луна —
там лигави жаби подскачат и куркат
и влагата пише зелени петна.

Там шетат прилежно от дълги години,
със хинин и свещи, с темян и цветя,
малария, охтика, тиф, скарлатина
и тяхната вечна другарка — смъртта.

И гинем ний смазани, хроми, одрани
от данъци, щикове, глад и злини,
чедата ни гният във тъмни зандани,
чедата ни скитат из пусти гори.

Но нека — убийте в нас сетната милост
и сетната капка човечност и свян!
И нека в душите ни, нокти забили,
да ревнат стръвници за мъст и за бран.

И нека, когато със вили и брадви
въстанем и хукнем ний бесни от стръв,
и вашия зов за мир и пощада
нечут да заглъхне във сеч и във кръв!

И нека, когато със вили и брадви
въстанем и хукнем ний бесни от стръв,
и вашия зов за мир и пощада
нечут да заглъхне във сеч и във кръв!

6

Родна безбродна робия,
роден поробен народ —
кой ще разбие, разкрие
пътя на огнен възход?

Тъпкан от свои и чужди,
морен, ранен, повален,
ти сред жестокост и нужда
чезнеш и гинеш весден.

И задушават, и тровят
твоя безпаметен вик
с черкви и черни затвори,
с хинин, бесилка и щик.

Но през звънтежа на щика
чувам пак трепетен зов,
чувам и теб се откликвам
с вярна синовна любов.

И над димящите кърви
с груба и силна ръка
нежен и тих аз прегръщам
твоите ниски къщя,

нежен и тих аз припадам
ничком във твоята гръд
с песен за слънце и радост,
с песен за воля и смърт!

ЗАТВОР

КАТО ЖЪЛТИ ПТИЦИ…

Като жълти птици с плът от тъмно меко злато
ний стоим във свойте клетки живи заковани,
като сиви смоци, в тия сивите халати,
ний лежим във своите дупки в кърви и във рани.

Бяхме тъмни, бяхме прости, растохме в Балкана,
и светът за нас затворен беше в нашто село,
а посегнахме със своите груби, черни длани
да прегърнем, да залюбим цялата вселена.

Но разтресе се Балкана, с пушек се напълни,
над селото огън цъфна, кръв и ужас пламна,
ний спасихме се малцина, но пък нас погълна
тая хладна, жълтоока и гранитна ламя.

ОБИЧ МОЯ, ОБИЧ ОГНЕНА…

Обич моя, обич огнена,
със луничките на шията!
Ужас и картеч ни погнаха,
Ужас още вий в килията.

На прозореца е вгъната
като черен клон решетката
и небето ми е мъничко
и на плочки е насечено.

Всеки ден ги смятам колко са
и преградките на глас чета,
всеки ден са точно толкова:
двайсет синкави квадратчета.

Майко моя, скъпа майчице,
рано във земята легнала,
хвърлиха ни тук палачите
да изгнием непогледнати!

Тук смъртта е кърви лочила,
плочите са тъмни, грапави,
ледени са, майко, плочите,
ледна буца е в душата ми.

И лежа безсънен, буден и
стари тъжни песни свиркам си.
Спомням, майко, детски лудости,
спомням твоите чудни приказки.

НЯВГА ОТДАВНА ЖИВЯЛ…

Нявга отдавна живял на света
цар белобрад и премъдър,
имал той девет момчани чеда,
с буйни и смолени къдри.

Бил той посърнал, безпомощен бил,
чезнел от болка незнайна —
всуе биляри му билки варили,
всуе баячи му баяли.

Свикал най-сетне премъдрия цар
своите рожби, дор девет,
клетва заклел ги — спасителен цяр,
жива вода — да намерят.

Нейде далеко, през седем царства,
имало избор небутан,
бдяла над светлата, жива вода
ламя стоглава и люта.

Яхнал си кончето първия син,
яхнал и гладен, и жаден,
морен и потен, и с прашни коси,
стигнал вълшебното кладенче.

Връщай се, ревнала ламята с гръм,
смърт ще си найдеш, човече!
Я се проваляй във дън земя, зъмьо! —
бързо извадил той меча.

Но след тридневна, жестока борба
паднал юнакът измамен,
стръвно го глътнала с димни уста
старата, лютата ламя.

Чакал го втория, храбър и млад,
чакал, па яхнал, заминал…
И неотменно, тъй брат подир брат,
паднали сина осмина.

Плачел и люшкал се царя самин,
в тъмна и сетня надежда —
сетен останал най-малкия син,
с черни и рунтави вежди.

Расъл, порасъл той, гален и мил,
станал и мъдър, и силен,
рано през пролетна утрин ранил,
с конче и китка босилек.

Още през девет поля и гори
страшния страж той съгледал:
Дръж се сега да те видя мари,
ламьо стоглава изеднице!

Трепнала халата, блъвнала дим,
блъвнала огън и лава,
но посред пламък и гръм невредим
горд се юнакът възправил.

Били се, сякъл глава след глава,
бликнали кърви и пламък…
И след тридневна, безумна борба
паднала старата ламя.

Махнал, разсякъл юнака тогаз
жълтия труп презполовина,
живи и здрави излезли завчас
другите братя осмина.

То било радост, то сълзи били,
брат се със брата прегръщал
и като ято от млади орли
литнали дружно към къщи.

Носели стомна със жива вода,
носели младост и здраве…
Срещнал ги стария цар пред града
с почести, песни и слава.

ТИ НАШ РОДЕН БАЛКАН

Ти наш роден Балкан, леле стар, начумерен хайдутин!
Ти лежиш заледен, замъглен, страховит
и разперил ръце, и отпуснал си каменни скути,
също кръст от дърво, от земя и гранит.

А във теб, прикован и в гърдите прободен,
гърчи стан и ридай моя роден народ
и реките кипят от сълзи и от кръв, и разсечен е свода,
и обагрен е с кръв разжарения свод.

Ти наш кръвен баща, наш народ, леле стар непокорен бунтовник!
Не издъхвай душа, не отпущай ти стара, стоманена плът!
Твоите верни чеда, запоени със слънце, със кръв и отрова,
помнят своята клетва и своята ранна обречена смърт!

И през страшни гори, през води, през огньове и камъни
те ще стигнат, ще найдат вълшебната жива вода.
Нека вий, нека съска и бълва стоглавата ламя,
те прииждат един подир друг със заветния вик: свобода!

ЗАСПЕТЕ, ВИЙ РЪЦЕ…

Заспете, вий ръце ранени,
напразно бихте в лудост плочите,
угасвай, ти, сърце, червено
от ярост и копнежи огнени,
сключете се, гледци разтворени,
под ключовете на умората.

Там вънка вечерта се вдига,
далеч из глухи горски долове,
из мрачни каменни вериги,
из езерата и подмолите,
из тайните легла на зверовете,
из тъмните гърла на цветовете.

И слиза и залива пак полето
със синина и меки мракове,
и носи въздух от небето
и прах, и шум от водопадите,
и носи мирис от омайниче
и кротки мисли и желания.

УСМИРИ ВЪВ ДУШАТА МИ…

Усмири във душата ми стръвния зов,
от душата ми черната кръв изличи,
прегърни ме, о моя далечна любов,
със златистите клепки и сини очи!

От стоглавата ламя погълнат, пленен
от стоглавата ламя със каменна гръд,
аз лежа, а стръвници бесуват над мен,
а над мене стръвници на кърви реват.

Ах, и ти, ти, о майко, забулена в мрак,
и загробена нейде под явора стар —
дай да сложа глава във полата ти пак
и разказвай ми ти пак за болния цар!

Ний осмината братя тук дълго лежим,
нас погълна ни ламята с ярост и жад,
ах, кажи ми, ти майко, о майко, кажи,
че ще дойде, ще дойде деветия брат!

ЕСЕН — 1924

Огнен змей, убит сред равнините,
мой усоен, зноен мой Балкан —
кръв тече от твойта гръд разкрита,
цял си в кръв и слънчев дим залян!

Луда, полудяла късна есен
вий и пали твоите гори,
жълти гугли над очи надвесили,
тънко свирят стройни канари.

Ой ви вази тъмни горски друми,
дето огън-знаме се ветрей,
ой ти моя оредяла шума,
мой попарен, опожарен змей!

Ледна зима слиза в низините,
ще завардят вълци всеки кът
и със свойта лека, снежна свита
пак ще тръгне тихом бяла смърт.

Кой тогава ще разкрий обятия,
топли пазви, глухи дълбини,
кой с любов тогаз ще подслони
моите непокорни, волни братя?

Ой ви вази тъмни горски друми,
ой ти славна и неравна бран,
моя светла, оредяла шума,
мой запален, ален мой Балкан

ТРЕСКА

Разцъфнали бели кремове,
разбили се млади ябълки.
По нивите тръпне семето,
по нивите зрее хляба ни.

А вятъра тук от съмнало
низ друма юзди размятал е —
с юзди и звънчета звъннали
пред портите тропа вятъра.

И слънцето, майко, слънцето,
и слънцето бий в прозореца —
ах, как да надникна мъничко
през тия стъкла притворени!

Въз мойта десница, легнала
пак треската, майко, гали ме,
очите й — щерни ледени,
устата й — рана алена.

Пронизват ме стръвни свредели,
безкрай ми тежат клепачите —
на гръд като обръч сребърен
змия ме притяга, майчице.

С НОЖИЦИ ОСТРИ В РЪКАТА…

С ножици остри в ръката
златната жътва лудей,
златната жътва в полята
нивите стриже и пей.

Нивите — кротки овчици,
що ги е господ поил —
дремят, закрили зеници
с клепки от златен осил.

Ний сме привели надолу
пламнали, буйни глави,
жънем и режем на воля
жито и диви треви.

А от кръстците — вериги,
звъннали в синия ден —
господ невидим издига
злат и огромен купен.

ПРОЛЕТ

На Ат. Букурещлиев

Небе — ясносиньо око. И във него
зеница — ти, слънце на родната пролет.
Дървета — грамади от цвят и от нега.
И сребърен ветрец, задъхан и волен.

Пчелици се вият и пеят метежно
низ цветната шир и просторите сини.
И някой разказва приспивно и нежно
как сам бог нощеска оттука е минал.

Как сам бог, прегърбен, в ръка със звездици,
пред първи петли е кръстосал полята.
Събудил пчелите и пойните птици
и в цветните чашки налял аромати.

Стопли ми сърцето ти, огнена пролет.
Сърцето ми — кошер, смразен и поломен.
Ти, сребърен вятър, полюлкай на воля
въздушните люлки на пролетен спомен.

Аз искам да спомня през десет години
смях, цъфнали клонки. И къдри развети.
Момичето — дето безвестно погина
със моята пролет, пчели и дървета.

ДВОЙНИК

1

Дълбоко в горите шуми синеокото лято.
Горят слънчогледи на жълти огнища в полята.

Горят и на всички очите и устните али.
И сякаш и в моята нощ е светилник запален.

Аз виждам пак вятърни мелници, шатри и пики в полето,
аз чувам в душата си звън от копита и медни звънчета.
То ти, Дон Кихоте, пиян от надежди и смелост,
отново се готвиш да литнеш със шлем и със пламък на чело.

2

Бедния, наивен Дон Кихот —
той мечтал за подвиг цял живот.

С меч и със десница от сребро
тръгнал да се бие за добро.

Стигнал сред дъбравите на стан
шатрите на някакъв керван.

Съжалил той бедните слуги
и решил да ги освободи.

Кръст направил и целунал той,
па се хвърлил във неравен бой.

Хванали го яките слуги —
не мислете, че са туй шеги, —

били с пръчки, били с хулна реч,
счупили му сребърния меч,

счупили му златното сърце.

3

Дон Кихот, Дон Кихот, мълнии дебнат в лазурите.
Люта отрова във цветните чашки е турена.

Там между храстите в дълги, смълчани редици
дебнат те твоите братя със глад и със зъби в зениците.

Дон Кихот, Дон Кихот, двойнико мой, безсърдечно осмян и премазан,
дай да целуна кръвта по разбития шлем и желязната пазва.

4

Не вярвам в човека, не вярвам в доброто, не вярвам в душата,
не вярвам, че някакъв бог е направил земята.

Земята — зъл хищник, що стръвно в простора се вие
и носи гора от бесилки, ножове и змии.

Аз вярвам във бесните вълци, що вият в горите смразени,
във стръвните мечки и леките, ловки хиени.

Аз вярвам във злите лъвици, сред жълтите пясъци скрити,
аз вярвам във пъстрите тигри със кръв и със огън в очите.

Душата ми — лъвица стара —
лелее свойта сетна вяра.

Ала понякога над нея
поисквам аз да се надсмея

и почвам приказка тогава,
и почвам приказка такава.

От Аравийската пустиня,
с картеч, с топове, с карабини,

с отровен газ и байонети
надигнали се зверовете

и хвърлили се във превара
връх зверовете на Сахара.

Отпорът бил, не ще и дума,
отчаян, кървав и безумен.

Сто дни и сто нощи се били,
гърмели, клали се, душили —
надвил коварний нападател,
надвитий горко си изпатил,

и, по традицията стара,
събрали се да преговарят.

Във фрак и с кола на гърдите,
започнал гордий победител:

Достопочтени джентлемени,
чакали, тигри и хиени,

чест имам днес, и тъй нататък,
простете, че ще бъда кратък:

ний искаме — да ви ядем!

Чеда на желязната, горда Германия!

Със кръгчета синьо небе под златистите клепки,
със яките мускули, твърди глави и сърца беззаветни и крепки!

И вие, чеда на великата, храбрата Франция,

със тъмни очи като южната вечер, и знойни и весели
и южното слънце в душите си буйни понесли!

Лъжа е, лъжа е безумната кървава приказка.

А тъкмо напротив: там в Африка, дето лъвиците рикат,
под тежкото слънце и тежките южни тръстики,

свирепите тигри, надмогнали свойта жестокост и злоба,
открили са приказна школа по братство и обич.

Но ваште чела са във кръв безнадеждно обагрени,
ушите ви няма да чуят сърдечните речи,

ръцете си с прошка вий няма да стиснете вече:
че ваште десници отдавна със меч са отсечени.

7

Смири се, о тъмна жестокост,
пред мъртвото, храбро Мароко!

Мароко — ти бунт и тревога,
и пясък, и слънце, и огън,

и гибел, и храброст безумна,
и буйни души, и самуми…

И ето те — мургава маса —
лежиш ти на жълтия пясък,

орлите се вият на стръв и
димят на гърдите ти кърви.

И ето: гърмят там далече
победни камбани и речи,

и смесват се песни и тропот…
Да бъдеш проклета, Европа,

убийци с милионите черкви
и скъпите златни разпятия!

8

И моят народ е ранен.

И свети до него секира —

тя свети и грей от кръвта.
Земята дими и умира,
и птиците падат в нощта.

Вали тишина и забрава.
И в мрака, безкрайно дълбок,
издига се вопъл сподавен:

„Тук има ли някъде бог?“

9

Ти, който забравен на кръста мълчиш,
Исусе със тъжните, сини очи.

Исусе с огромната светла душа.

Ти нявга с камшика, разсърден и пламен,
търговците срамно изгони из храма.

И после възлезе, ранен, на Голгота,
със прошка на устни и нежен и кротък.

Ти беше забравил вековната мъдрост,
наивнико светъл със русите къдри.

И днеска ти виждаш и ясно ти става —
че има забава, но няма забрава:

търговците, що ги изгони ти срамно,
изгониха днес пък тебе из храма.

А ти не продумваш, ти тъмен мълчиш,
Исусе с дълбоките, тъжни очи,

Исусе с огромната светла душа.

10

Светът е засада. Светът: безутешния, пустия.
Светът е грамадна, светът е безумна индустрия.

Ний всичките хора, които сме малки, жестоки чудовища,
залегнали в дупки и плюшени, меки леговища,

ний всичките хора сме мънички живи бутончета,
а наште сърца — пирометри, и наште душици — балончета.
Върти, Сатана, своите съскащи змии-трансмисии!

11

И мен ми е тъмно и страшно. И в мойта душа е пустиня.
И аз, о нощи, онемявам пред вашите погледи сини.

И аз съм готов да повярвам, че нейде високо в небето
седи дядо господ на трона със гняв и със милост в сърцето.

Да падна и тихо да шъпна пред старите, шарени куни,
и тях и святото разпятие с тръпни уста да целуна,

да взема причастие ало и жертвено тяло Христово,
със тихата вяра, че нявга той пак ще се върне отново

12

Вечер така ми говореше двойникът:
Аз си живея самичек на кулата,
що е със гугла от цинк накачулена,

чужд съм на хората, чужд съм на всичките,
стигат ми само липите и птичките.

Мойто чело е от мисъл навъсено,
мойто сърце е от болка разкъсано.

Нявга във презнощ задушна и горестна,
аз ще разтворя със удар прозореца:

ставайте хора, дълбоко задрямали
долу в земята, във избите каменни,

ида и нося ви тайни разгатнати,
нося би синьо небе във душата си!

И — ще се хвърля във мрака над клоните:
плахо ще звъннат задъхани стонове.

Хората, слепи от своите сънища,
няма да видят небето, ни кървите.

Само на обед ще срещнат във вестника,
че в полунощи не знам кой Разцветников,

луд и пиян, от прозореца скочил е
и си е пръснал главата на плочите.

13

Нея нощ ослепени и мъртви лежаха къщята,
и с огромни сирени ревеше безумният вятър.

Аз се правех, че спя, а във мен страшна мисъл бе скрита.
Моят двойник лежеше тревожен и с пламък в очите.

И когато в среднощ някой викна за помощ на двора,
той се вдигна и бутна крилата на моя прозорец.

Само в миг, като котка, аз скокнах без шум от кревата —
и го блъснах навън, и затръшнах във ужас стъклата.

Нея нощ аз избягах далеч през баири и ниви.

И живея си тук непознат, и живея щастливо.

Мойта тайна лежи като въглен във мене зарита.
Аз съм честен човек, аз съм умен и много почитан.

Ала тръгна ли някога в презнощ към къщи самичек,
сякаш стражи след мен затръбяват и викат, и тичат,

сякаш трепват къщя и дървета и с дигнати шии
през оградите сочат и викат след мене: „Убиец!“

ЕПИЛОГ

Ти пак преграждаш моя стръмен път,
ти чакаш и усмихваш се отново —
макар че аз поисках твойта смърт
и сам на смърт пред тебе съм виновен.

Разбрах: във мойта кръв се раждаш ти,
тъй както призрак в езерото синьо —
кога пресъхнат тъмните води,
тогаз и ти, броднико, ще погинеш.

Върви наред, но по-далеч от мен.
Така е, знам: напразно пак се пазя.
Аз тръгвам и те гледам примирен
и само —
само
двойно пò те мразя!

БЛАГОСЛОВ (1927–1933)

МАРШ НА ГРАДИНАРСКИЯ СЪЮЗ

Ний израснахме в полята и по гордите балкани,
ний се борим със земята, неуморно, ден и нощ,
и в железните ни мишци, и в корабите ни длани
бий като планинска струя буйна кръв и млада мощ.

Хей другари-градинари, пръснати низ равнините
на далечната чужбина и в родината навред,
събудете се, станете, гордо чело издигнете
и, в борба за хляб и правда, в стройни редове напред.

Нека дигнем ясно знаме — знамето на градинаря,
и да помним сявга здраво ний пословица една:
че сговорната дружина цяла планина събаря
и че ние сме дружина, а теглата — планина.

Синове на равнините и на гордите балкани,
неуморни градинари, пръснати в полята вред —

събудете се, станете, гордо чело издигнете
и, в борба за хляб и правда, в стройни редове, напред.

БЛАГОСЛОВ

Сняг се сипе, Коледа, ле,
над поля и над гори,
във огнище, Коледа ле,
бъдник весело гори,

както свети, Коледа ле,
във огнище пламък злат,
тъй да свети, Коледа ле,
любовта по целий свят.

Както сипе, Коледа ле,
бог снежинките безспир,
тъй да сипе, Коледа ле,
в къщи добрини и мир,

както рони, Коледа ле,
господ снег от сивий свод,
тъй да сипе, Коледа ле,
в къщи той имот и плод

ПЛАНИНСКИ ВЕЧЕРИ (1927–1933)

ПОЕТ

Спри, натегнал от умора,
разтвори широка гръд,
и погледай как в простора
чучулигите трептят,

как потоп от ясно злато
грей в бездънните поля
и безоблачното лято
люлка сини ветрила.

Носиш гняв и скръб, и нежност,
и тежиш от тъмнини,
потопи ги в тая свежест,
удави ги — и стани!

Чуй: дъба до теб разказва
колко весел е светът —
а люлее смъртна язва
на столетната си гръд

Виж: омаяна от младост,
еднодневката играй
и забравя в свойта радост
неизбежния си край.

Забрави се като нея,
плувай в ниви и гори,
пей със тия, дето пеят,
с тия, що горят — гори!

Вдигай в мълниите грани,

бий се с тях като дъба:
Всеки удар палва рана —
ти от рани грей в нощта.

А когато чуеш кобен
зов — из вечните врати
като млад планински облак
ти в безкрая полети.

ЛЪЖА

Роден в нощта сред лесове безкрайни,
от кой ли бряг те любовта зове,
ти, облак, пътнико към вечни тайни,
към сини пропасти и светове?

За теб са всички пътища — разкрити,
ти слънцето докосваш със коса
и слушаш как трептят в нощта звездите,
и виждаш само: бог и небеса.

А тук те чака, тук извръща взори
над пламналото пясъчно море
един цветец, що днес се е разтворил
и тая нощ ще трябва да умре.

Ти привечер пристигаш тук нехаен.
Летиш. Но ей нечакано в нощта
заплакваш ти, ударил се случайно
о някаква угаснала звезда.

Едно сърце се пуква в миг от нежност,
от прилива на ведрата лъжа,
че спираш тук, че ръсиш ти за него
из висините тоя пресен хлад.

И пий цветецът със устни ясносини,
усмихва се, умира и трепти —
и вижда птици в здрачната пустиня,
и чува шум от листи и води.

СТЕП

Аз лежа и мълча като птица заплетен в тревата,
във тревата, където играе крилатия вятър.

Нямам жива искра, нито капчица вяра в гърдите,
нямам нийде в света роден брат, ни любимо момиче.

И потъвам в степта, и замирам, и гледам как дните
със грамадни коси преминават и свалят тревите,

как светулки със черни наметки и с лампи в ръцете
всяка нощ над безкрайните степи блуждаят и светят.

Полудей или спри, ако щеш, ти, немирнико вятър,
все едно ми е кой ще люлее над мене тревата,

все едно ми е мен дали цвят, или дъжд ще ме плиска —
аз лежа и мълча, и не мисля, и нищо не искам.

СТОЛЕТНИК

Сърцето ми — презморски див столетник —

разтвори ясен цвят, но с вой в зори
премина конница над моите степи
и пясък мъртвите листа зари.

Когато минат дълги сто години
и в росен час то цъфне втори път,
във моя гроб ще бъде вечност синя
и папрати над мене ще шумят.

Но в него час ще светне трепет таен
по синкавите жили на пръстта
и мигом с чуден дъх ще заухаят
равнецът, сминът, пресните листа.

И тежка синьокрила пеперуда
ще кацне там в ръка със сребрен съд
и пила чар, ще затанцува лудо
със странна радост в мъничката гръд.

ВЕЛИКДЕН

Във пролетната нощ, люляни
от зноен дъх и звезден звън,
сънувахме ний твоите рани
и тихо плакахме насън.

Ний плакахме за теб на кръста,
за себе си и за света,
за своите ястребови пръсти
и стари, каменни сърца.

И ето: утрото е свежо,
блестят грамади розов цвят,
във млечносинята безбрежност
ята от гълъби летят.

И бий в сърца ни нежна сила,
и ний простираме ръка —
със пръсти, жадни да помилват
децата, птиците, света.

ЕСЕН

Ти, есен, ти, пътнице с пъстрите чехли и скутове,
тук няма ни стряха, тук няма ни път, нито брод,
тук вълците вият, самички в полята залутани,
и свирят горите, и тътне стоманния свод.

Тук ниските къщи страхливо в тревата са сгушени,
залостили вратни и вкопчили нокти в пръстта,
и само кръчмите — край пътя приклекнали кучета —
широко разтварят червени, отровни уста.

И бродим ний мълком, заплетени в тъмните пътища,
не чакаме нищо, не помниме вчера що бе,
и тънем в тъмата, в земята и в малките къщици,
и чезнем за въздух и плочица синьо небе.

Поспри, прегърни ни и в свилени пазви прикътай ни,
поспри, прегърни ни и тихо, и тихо плачи,
и пей, и приспи ни навеки ти есен, ти пътнице
със пъстрите чехли и тъжните сини очи.

МИНАЛО

В черни ковчези, дълбоко във мене заровени,
тихо догарят и светят далечните спомени,

светят и лъхат ме с дъх от върби и кокичета,
от теменуги, от длани и устни обичани.

Гледам как капят листата над старото Търново
капят листата и плачат горите посърнали.

Гордия Царевец, старата знатна Трапезица —
тежки ковчези със каменни блокове везени.

Скрити са в тия грамадни ковчези, о Търново,
твоето минало, твоята слава посърнала.

Сключвам очи и ги гледам в мъглите привечерни:
тихо се люшкат и тънат, на гибел обречени —

два великана, със плясък из Янтра изскочили,
бързо ги хвърлят във бездната: с черквите, с кулите, с плочите.

И на скалите оставаш ти, тъжното, сбитото,
бият по тебе на ледния вятър копитата —

бият и в мене — в сърцето ми, дето заровени,
тихо догарят и светят далечните спомени.

ДЕКЕМВРИЙ

В тия тъжни земи броди горският вятър безумен,
удушени в снега, градове и села там лежат,
и омразата вий като вълк по заритите друми,
и на снежни коне идат здрачът, нощта и сънят.

Моите клони трептят без листа. Зная всяка измама.
Моите спомени мрат. Няма вече ни вчера — ни днес.
И душата ми зей като гроб, в полунощи ограбен
и оставен открит — без кандило, без кръст, без мъртвец.

Ти дойди, зимен сън, и приспи ме под скрежни люляки,
моя свят е зарит, аз едничък сред него стоя —
аз стоя тук един, като стълб в съсипиите, и чакам
да се сринат над мен небесата, снегът и нощта.

МЕЧТАТЕЛ

Аз израснах див сред слънчогледите,
шибан от коприва и лъчи,
бях сираче, босо, непогледнато,
с тъмни и уплашени очи.

Слушах песни, дето стръвно викаха
вечна жажда, скърби и беди,
и поглъщах с огнените приказки
лами и русалки, и звезди.

Слоговете, блатото край селото,
канарите, буйната трева,
всичко туй за мене бе населено
с приказни и чудни същества.

Жабите с корони там се гуркаха,
под водите бляскаха дворци,
пирове ехтяха под печурките,
свиреха джуджета и щурци.

А в луната бикове се бореха,
та в нощта отхвръкваха искри
и бучаха змейове в просторите,
и шумяха тъмните гори.

В тоя свят на парата и жиците —
ето ме загубен без следа
с мойта дива нежност във зениците
и в душата — с късче от звезда.

Що да сторя сам посред бетоните,

господи, какво да сторя аз,
който бродя, оглушал от стонове,
и не чувам нийде твоя глас?

ПЛАНИНСКИ ВЕЧЕРИ

АЗ ИДА ОТ СТРЪМНИТЕ ЧУКИ…

Аз ида от стръмните чуки с тояга и гуня на рамо.
От чуките, дето издигат качулки от гълъбов камък.

На пазви ми кичур иглика гори като ала шевица
и бродя аз в тъмните друми бездомен и див като птица.

Зелената вечер умира. Там бухал в раздолите буха.
И падат безшумно звездите във мекото рунтаво рухо.

Къде да почукам тъй късно? Кой морния друмник ще пусне?
О, дайте ми дъбово столче и хляб и усмихнати устни.

Аз нося ви медени пити от диви пчелини в горите
и сини зърна боровинки със бисерна пепел покрити,

аз нося ви билки и въздух от чистите тихи простори,

де сам синеокият господ с вековните буки говори.

ХОДЯ КРАЙ БЕЗДНАТА…

Ходя край бездната. Тръпна.
Сядам и свеждам глава.
Дивите габъри шъпнат
топли зелени слова.

Мисля, загледан далече
в синия ведър безкрай —
там като сребърна мечка
пролетен облак играй.

Лягам. Омаян. И болен.
Сключвам зелени очи.
Чувам как русата пролет
лудите птички гълчи:

„Гледай ти крясък и писък —
целия свят проглуши!
На: и скалите затискат
свойте червени уши.

Ето ви ноти и думи —
стигат ви тия за днес.
Скрийте се в ясната шума,
почвайте тихичко: ес!“

Трепвам: скали и простори.
Лес. Ни начало. Ни край.
В синитe божии двори
пролетен облак играй.

ШУМЯТ ЛЕСОВЕТЕ…

Шумят лесовете. И бавно издига се месецът пак.
Лежа в долината, удавен дълбоко в зеления мрак.

Ти, сън, ти, убиецо тъмен, побързай по горския път
със звездните люлки и примки и с ножа на нощната смърт.

Дойди, заплети ме, люлей ме, упой ме и в тихата нощ
забивай дълбоко в гърди ми вълшебния сребърен нож.

И нека умра и потъна във другия, в чудния свят,
де всеки е чист като утро и с леките птици е брат.

И нека сънувам, че плувам по синя небесна река,
че вятърът лодката люлка и гали ме с топла ръка,

че в здрача от синя коприна, що нежно над мене звучи,
трептят като облаци меки две тъмни, любими очи

ГРЕЙ ПЛАНИНАТА…

Грей планината и тръпне със тежки божури на пазва.
Дните прихождат. Минават. Искрят. И с усмивка залязват.

Спи манастирът високо над острата, цъфнала чука —
спи като пъстра гугутка в прозрачните, в нежните буки.

сам съм. Далеко. Далеко. Забравил, забравен от всички,
сутрин ме будят козите, звънаря и пъстрите птички.

Скачам: мермерните чуки червена коприна замрежва,
нежно в планинските ниши дими теменужена свежест.

Вечер си лягам с молитва. Сънувам и слушам унесен
как ангели пеят в небето безименна пролетна песен,

слушам как спи планината и дните, с божури на пазва,
идат, звънят със подкови и мятат искри, и залязват.

НОЩТА ЛЕЖИ В ГРАДИНИТЕ…

Нощта лежи в градините. Вей ведрина горняка.
И ръсят сняг и сънища уханните люляки.

Угасват бавно къщите. Затварят се цветята.
Едничък аз, безсънния, блещукам в тишината.

Душата ми, омаяна от пролетното чудо,
във клетката си алена трепти и бие лудо.

Не мога. Тръгвам тихичко през буките. И ето:
по тайни лунни пътища възлизам на небето.

И сбрал дружина облаци със тежки, бели пазви,
аз почвам светла приказка, аз тихо им разказвам

как долу там в дъбравите умира град, удавен
в потоп от здрачни сънища, от шипки, смин и здравец,

как с вейка във десницата върви в нощта горняка
и рони бели кръстчета от младите люляки.

ЗДРАЧНА ВЕЧЕР ПЛУВА…

Здрачна вечер плува над поляните,
по требите капе росен сок,
в планината броди жълта бранница
с черна гуня и със лунен рог.

Тя е пръснала на стан войските си:
бурите и ветровете зли.
И дървета — шатри жълтолиствени —
светят по рудини и скали.

Там под тия шатри с кръв напръскани,
с едри капки ясна горска кръв —
ветровете пият в чаши лъскави
жълто вино и зелена стръв.

Пият вино и ракия жарена,
опват лък със ледени стрели:
във червените сърца ударени,
с писък падат листи и звезди.

СВЕЛА МИГЛИ ОТ БРОНЗ…

Свела мигли от бронз, тихо шушне и плаче горага.
С мокра човка кълве по стъклата ми лекия вятър.

Вземам бавно в ръка твоите сини писма и зачитам.
Моят спомен трепти, той се втурва, той бие копита.

Но: следите зад мен са затрупани с лед и със камък.
Няма път към теб. Ти си мъртва за мене. Отдавна.

Аз не мисля за теб. Аз не чакам. Нощя не сънувам.
Само скръб е светът. И лъжа. И жестокост. И грубост.

Аз отпущам ръка с твоите думи и пликчета сини
и загледан навън, виждам: ято години. Години.

Виждам: иде нощта, идат бавно покоя и мрака.
Аз не мисля за теб. Аз не плача насън. Аз не чакам.

ПЛАНИНСКИТЕ ПУСТИНИ СПЯТ…

Планинските пустини спят навеки.
Като небесен пух снегът вали.
Загубил всеки белег и пътека,
възлизам аз през урви и скали.

Под мен градът остана в сняг затрупан —
могъща длан във здрача го люлей
и блясъкът му стъклата като люспи
по бронята на лют планински змей.

Защо напуснах топлото огнище?
Защо по здрачни сипеи вървя?
Къде сред тия снежни пепелища
ще спра и сложа сънена глава?

Не знам. Аз виждам стръмнини край мене,
зад мене — бездни, шемет и тъми,
снегът залива мъртвите купени,
снегът прииждa, шушне и дими.

Ще падна тук — покрит със ледни тръни,
ще падна с кръв на устни и страни:
и като морен камък ще потъна
във снежните пустинни глъбини.

СЪС НОКТИ И ЗЪБИ…

Със нокти и зъби възлязох. След мене кръвта ми, о господи,
кръвта като наниз от въглени грей низ рудини и проходи.

Ония, които обичах, спят мъртви там долу във бездните
и ето ме: сам посред пропасти, камък, безбрежност и ледници.

Назад ли? Напразно. Не мога. Ще падна без сила сред урвите,
а страшно е сам под звездите, под вечния купол и бурите.

Защо си запалил в сърцето ми земните жажди и трепети?
Защо ме доведе ти тука из тихите пазви на степите?

ПРОСТИ ПЕСНИ

ПРАЗНИК

Пристигнал с ято птички
из тайния си стан,
южнякът гали всичко
със свойта топла длан.

И ето: цяла зима
лежала в скреж и сняг,
земята празник има —
тя диша жива пак.

Тя люшка планините
от радост и любов
и равнините кити
със пъстрошит покров.

Легни, легни в полята
и сам ще чуеш ти —
как нейде в дълбината
сърцето й тупти;

как среща с тръпки скрити
тя своя празник пръв,
как ври и пей в тревите
зелената й кръв.

ЧУЖДИНЧЕ

Аз нося шарена торба
и кършей хляб във нея,
край мен трепти и грей света —
и аз вървя и пея.

Но вечер, легна ли да спя,
скръбта ме в миг прегръща —
аз виждам как трепти нощта
над бащината къща.

Как старият иконостас
във стаята светулка,
как мойта майка в късен час
люлее пъстра люлка —

и взема братчето ми тя
на бялата си пазва
и пей, и нежно във нощта
за мене му разказва.

АПРИЛ

Април е тук, дечица,
той дойде оня ден,
той дойде в колесница
със коша си зелен.

Той слезе в здрачината,
с наметка се покри
и скри се в планината —
в незнайни пещери.

Но бди от пещерите,
но бди той ден и нощ
и щом вий тук заспите,
той дига своя кош.

Той дига го и слиза
през гъстия букак
и бялата му риза
светлее като сняг.

Той тръгва по земята
и броди до зори,
и шепне в тишината,
и ред по ред дари:

на всеки хълм — тревица,
и шарен рай крилат,
на всяка стряха — птица,
на всяко клонче — цвят.

ПРОЛЕТ

Пеят птички пъстрокрили,
трепне свежият листак,
със чадър от синя сбила
руса пролет шета пак.

Спира над горите гъсти,
спира сред полята тя —
и разтваря с тънки пръсти
най-сънливите цветя.

Вдига гугличка и трепка
в нежна радост всеки цвят
и по пъстрите му клепки
топли капчици блестят.

ЛЮЛЧЕНИ ПЕСНИ

1

Заспи, соколе мой, заспи,
чуй тих небесен звън,
чуй как във тъмните липи
приказва вятърът навън,
заспи, дете, заспи, заспи,
заспи ми кротък сън.

Спи мирно и сънувай ти,
как ангел си било
и как във сините нощи
света си люлкало с крило,
как носило си нявга ти
звездичка на чело.

О, спи ми, галено дете,
сънят край нас лети,
вън птиченцата — спят и те,
и вятърът веч не шепти,
заспи, дете, заспи, заспи,
заспи, заспи и ти.

2

Вятърът шушне в горите,
лед в планината трещи —
спи ми, ти малко момиче,
в сините скрежни нощи.

Спи и сънувай в нощите,
пълни със ведрост и сняг,
как във полята зарити
малки кокичета спят.

С пролет в очите зелени,
с бели и чисти була,
спят те и чакат смирено
своята мащеха зла.

Стане ли рано сърдита
и ги прокуди по мрак —
те ще загинат, зарити
в скрежа и синия сняг,

те ще загинат самички —
и ще угаснат във страх
малките живи очички,
с младата пролет във тях.

Скреж се люлее в горите,
лед в планината трещи —
спи ми, ти малко момиче,
с ведри зелени очи.

СЛЯПОТО ГЪДУЛАРЧЕ

Отново тъжна есен
в просторите витай
и глъхне мойта песен
из тоя чужди край.

Аз чувам птичо ято —
потегля то на път —
да чака ново лято
във някой топъл кът.

И аз ли да замина?
Къде ще спра в нощта?
Аз нямам ни родина,
ни майка на света.

С гъдулка във ръката
и мъка в свойта гръд
аз дойдох през тъмата,
загубил брод и път.

И скитам тук и тамо
с една торба на гръб,
гъдулката ми само
разбира мойта скръб:

засвиря — тя се слива
в миг с моята душа
и трепка като жива,
и плаче в пустошта.

БЛУДЕН СИН

РОДНИ БЛАТА

Вий, димни ковчези на моите разломени спомени,
Вий, сетни пристанища в моите разбунени дни —
аз пак се завръщам при вас, уморен от погромите,
и пак безнадеждност в душата ми тихо звъни.

Аз спомням как нявга съм кършил върбите ви клюмнали
и гледал съм вечер как в здрача излитат звезди,
как вашите щерки — безсмъртната треска и чумата —
с фенерчета бродят във тихите, сънни води.

Аз спомням пак своята майка, простряна на одъра,
и многото цвете, и тънките жълти свещи,
и чуждите хора, които я с песни загробиха,
и първата вечер, и първите страшни нощи.

И дните, когато кръстосвах полята ви весели
с воловете бели и с пъстра торбичка на гръб,
и в моята сбирка звучаха и нежност унесена,
и много възторзи, и много сподавена скръб.

О, моите кораби в морските бездни останаха
и хванат за малка дъсчица, аз плувам към вас —
хей, бледни девойки от тихите димни пристанища,
запалвайте жълтите фарове в късния час!

КРЪГ

Димят като грамадни линове
зеленогрибите блата
и аз минавам низ долините
със тежко сведена глава.

Там — сива патица в тръстиките —
се гуши родното село,
където нито са ме викали,
ни чакат ме със хляб и сол.

Вий, мои родни двори, глъхнали
във помниче и тъмен крин,
познайте свойта плът откъсната,
познайте своя блуден син.

Аз връщам се от чужди селища
разкаян, разгромен и слаб,
но не колете бели телета,
но не печете млин и хляб.

Че все пак пленник аз останал съм —
от гибелния град пленен —
и пак след кратко разкаяние
в зори през тих и ведър ден

ще свия с трепет малка китчица
от росен лист и пресен цвят
и ще се върна през тръстиките
обратно в гибелния град.

У ДОМА

Аз нямам ни един-едничък хубав спомен
от моите детски дни.
И сякаш още парят ми сълзите, ронени
по детските страни.

Да бъда всякъде навикван и нахокван
дошъл бях на света.
Не ме обичаше и бялата ни котка —
не ме обичаше и тя.

Къпините от синора във мен се впиваха
със алени нокте,
не ме обичаха сторогите тръстики —
не ме обичаха и те.

О, тежко е, дошъл след толкова погроми
из чуждите страни,
да нямаш ни един-едничък хубав спомен
от свойте детски дни.

ТЪРНОВО

Търново с черквите, Търново с белите куполи,
с бистрата Янтра, прегърнала твоите нозе,
с къщите, пъстри кози по скалите натрупани,
с многото шипки, люляка и синьо небе!

Търново, клада на древните битки и буните,
свойта усмивка зарових аз в твоите гърди —
в твоите гробници гние безгрижният юноша
с чисто сърце и със ясни, засмени очи.

Помня аз: залеза, тежката вечер, пожарите,
дъжд от светулки над младата, будна трева,
помня грамадните звездни гроздове над Царевец
и във ръката ми — кротката, хладна ръка.

Кон бе сърцето ми, звъннал с юздите разлюшнати,
хладните пръсти заключиха всички врати —
там на скалата умираше ясният юноша,
капеха в здрача светулки, сълзи и звезди.

Търново, гроб на могъщите битки и буните,
нощем невидим аз ида под твойто небе,
ида и ровя, и търся засменият юноша
с ясни зеници и чисто безгрижно сърце!

ПРИКАЗКА

Животът е кървава приказка,
която разказваш ми ти,
родино, във кърви оплискана,
родино, с ранени гърди.
И ето ме: седнал на скута ти,
обронил покорно чело,
аз тръпна и слушам за лютото,
за черното твое тегло.

Аз виждам: от бога наказани,
нахвърлят се брат върху брат,
аз виждам в тревите прегазени
как чуждите орди летят.
И кости, и ями разринати,
удавници в твоите блата,
и димни пожари низ нивите,
низ твоите ниви, земя!

О, спри веч жестоката приказка —
шест века разказваш я ти,
родино във кърви оплискана,
родино с ранени гърди.
Аз тръпна пред здрача от кръстове,
о, дай ми забрава за миг —
че мойта душа е разкъсана
от кървави вопли и вик.

ПАСТОРАЛНА ПЕСЕН

ЕХ, ТИ ЛЯТО…

Ех, ти лято, ех, ти мъка — мъка-мъченическа,
шир безбрежна, тежки ниви, мургави момичета!

Жънем ние тук от тъмно, жънеме и трупаме
и след нас пълзят и шушнат златогриви купища.

А в нивята — огнен конник — хукнало е лятото,
сто слънца са, майко моя, на чело му блеснали,

сто слънца са на небето звъннали и пламнали —
грей и пари всяка бучка, всеки стрък и камъче.

Изгоряха бузите ни, китките ни китени,
с ален пламък и със слънце пълни са душите ни.

Ах, ще трепнем, ах, ще паднем, мъртви и задъхани —

дето толкоз много слънце, майко, сме погълнали!

ХЕЙ, РАЗХЛАДИ НИ

Хей, разхлади ни челата и дланите,
ветре балканино, ветре горянино!

И разнеси ти припевките, глумите
редом по нивите, кръстом из друмите.

Нека ги чуят момите, ергените,
нека ги чуе и мойта изменница —

нейде далеко в житата полюшнати
тя да се сепне, ръкойка изпуснала.

Да си припомни за клетвите речени
и да се пази през късните вечери —

ах, да си пази очите черешови,
дето сърцето ми младо почерниха.

СНОЩИ ВЕЧЕР УМРЯЛА СЪНУВАХ Я…

Снощи вечер умряла сънувах я, майчице,
В пещера от сребро и смола —
там незнайно далеч и незнайно къде в пущинаците,
дето вечните бури разкрилят крила.

В пещерата се виеха сребърни мъхове,
а отпред, на устата ѝ сиви,
два аждеря там пазеха, люти настръхнали,
два аждеря със огнени гриви.

И лежеше умрялата чудно накичена
и със сребърно платно покрита,
на гърдите ѝ светеше китка игличина,
на челото — златна парица.

Не понесох, нахлуха в главата ми кървите,
па извиках и хукнах да вляза,
ала, бесни, аждерите в мрака се хвърлиха
и аз паднах с разкъсани пазви.

Паднах там — и ръце, и уста ми се схванаха,
ала трепнах, разтворих очи:
като дим се разнесе в миг всичко, но раната —
на гърдите ми още гори.

ЛЕЖА. А ИЗГАРЯТ НИВИТЕ…

Лежа. А изгарят нивите
под тия простори стъклени
и люшкат си тежко гривите,
и ронят червени въглени.

А вятъра тук от съмнало
низ друма юзди размятал е —
с юзди и звънчета звъннали
пред портите тропа вятъра.

И слънцето, майко, слънцето,
и слънцето бий в прозореца —
ах, как да надникна мъничко
през тил стъкла притворени!

Въз мойта десница легнала,
невярната болест гали ме,
очите й — щерни ледени,
устата й — рана алена.

Пронизват ме стръвни свредели,
безкрай ми тежат клепачите —
на гръд като обръч сребърен
змия ме пристяга, майчице.

НАРЕДИ МИ ТАЯ ВЕЧЕР…

Нареди ми тая вечер хубаво
одърчето вънка под лозницата,
постели ми китеното губерче
и възглавницата, пъстрошитата.

Аз ще туря под глава си китките,
в бялата ми кърпа грижно чувани —
двата сетни спомена великденски,
дето с нея черква са черкували.

Нека тая нощ насън я видя пак,
но да ми е румена и весела:
на чело й блеснала зорницата,
на гърди й — виторожко месечко.

Да й кажа думи неиздумани,
да отмахна от сърце си болките,
да помилвам бузите й румени,
плитките й, майко, черни смокове.

Да целуна веждите, клепачите,
в младостта ми радостта погубили —
и дано насън простя й, майчице,
дето друго либе е залюбила.

Че не зная: страх ме е, от мъка и
много яд в гърдите ми, ранените —
да не скокна ида пламнат в тъмното
къщите им, майко, и купените.

СОФИЯ

В ТРАМВАЯ

Тревожен звън! И спря трамвая с удар,
и бледни пръпнаха мъже, жени
като рояк заспали пеперуди,
изплашени от люшнати треви.

На релсите лежи едно момиче.
Поемат го във миг, като дете,
и блясват две очи, като иглики,
и като лес тълпата там расте.

И всеки бърза сам да го разпита —
тълпата жадна почва своя съд,
а то мълчи със длани на очите,
и пръстите му, кървави, трептят.

Но ето синия стражар дотичва,
извежда го из пръстена навън —
и тръгват си с усмивка ясна всички,
и ти, душа, потегляш като в сън.

И негли ти, едничка тук, разбираш,
потънала във своя мир студен,
какво пиянство туй дете увлича
към бога и смъртта във тоя ден,

когато в син простор градът се къпи,
когато във градините лежат

прозрачни облаци от вишнев цвят,
от слънчев дим, ухания и тръпки.

УЛИЦАТА

Тука, в града, в тая бездна от обич и стръвна омраза,
що като чудно съзвездие нощем в полята гори,
нявга ти, млад победител, пристъпи тревожно навлязъл
с ясна душа и в гледците с огнища от свежи искри.

Ето те днес като пленник сред тия площади измамни,
пленник ранен, ти минаваш по стръвните улици днес,
ето замерят те ядно със погледи, с речи и камък
тез, що обичаше нявга, и люде — незнайни за теб.

Толкова горд бе и дързък, че бог разгневен те наказа —
кой друг ти днеска скована ръката пред тия тълпи?
Толкова много обича, че нямаш веч сили да мразиш
сякаш гребен под буря, убита душата ти спи.

И като в сън ти минаваш, светът се люлее и гине,
капе след тебе незримо по белите плочи кръвта,

капе кръвта ти и чезнеш, и тънеш ти в странни пустини —

и над пустините пада на черни кълба вечерта.

ЗДРАЧ

Здрачи. И сенките се дигат леки
от своите легла във лесовете
и слизат по невидими пътеки
при твоята душа, която свети.

Те носят мир от свойте планини,
те носят сън и шепнат: угасни!

Ти искаш да забравиш пак света.
Настръхналите улици. Кръвта.

И спущаш тежко клепките пред свойте
очи. Но пак — но светят в мрака те:
като прозорците на дом, в който
лежи на смърт едничкото дете.

УЧЕНИЯТ

Сред книгите високо в свойта стая
живея аз като пустинник див.
Край мене пъстри паяци играят,
но аз съм странно ясен и щастлив.
Прихождат с делви дните и нощите
и пълнят с ек и ведрост старий дом,
а аз — все сам, и гълтам без насита
като пшенични пити том след том.

Но в топли вечери, когато трепкат
звезди, светулки и води навън,
като завеси падат моите клепки,
натегнали от капки здрач и сън.
И ето: странен дим във мен се вдига
и сещам дъх и шепот от коса,
и бавно над помръкналите книги
израства с укор моята душа.
И лик на мойто рамо тя склонява
и смъртно гладна плаче и скимти,
като дете, обидено без право,
и в късна вечер срещу светъл празник

заключено пред пътните врати.

КАТО КОРАБ…

Като кораб, натегнал от камък,
ти минаваш над бездната пак —
тая бездна, в която те мамят
и покоят, и сетният мрак.

И умората, спътница вечна,
като котва тежи ти сега —
де е твойта родина далечна,
кой те чака с цветя на брега?

Знаеш: нийде. И бродиш в безкрая.
Знаеш: никой. И мре твоя зов.
И душата ти мълком блуждае
в безнадежден възторг и любов.

О, разбий се безмълвно в скалите,
потъни като странна звезда,
потъни при ония, които
в тъмни пазви люлей пропастта.

Идат бури и гасне простора,
няма пристан за тебе в нощта,
потъни и ще найдеш отмора —
и последна родина в света.

ПОЛЕ

СКЛЮЧИЛА ТЪМНИ, ОТВЕСНИ ОЧИ…

Сключила тъмни, отвесни очи,
моята хижа враждебно мълчи.

Гледам от прага и сбърчил чело,
спомням, което е нявга било.

Сам съм. И тръпна в зелената степ.
тръпна и слушам, и мисля за теб.

Никой не спира пред мойта врата,
няма ни жива душа във степта.

Само във буйната, сочна трева
вятърът рови с немирна глава,

Вятърът в буйните, млади треви
твоето име неспирно мълви.

НАКАЧЕНИ С ЦВЯТ…

Накачени с цвят и бронзови звънчета,
гонят се пчелите с весел звън в полето,

с ясен звън в полето златен прах се рони
и полюшва някой цъфналите клони —

и полюшва някой снежните люляки,
дето тихо сгушен трълна и те чакам.

Зная: че напразно съм ръце разгърнал.
Зная: че не ще се нивга вече върнеш.

Но не зная друг ли в тая степ безбрежна,
аз ли люлкам толкоз тъмна скръб и нежност,

истина ли капят с бистър звън в полето
цветен прах, люляки, въздух и звънчета.

Може би сънувам: сън във звездна вечер.
Може би съм мъртъв. Сто години вече.

и сънувам в гроба дълги сто години,
че в полята свети утро ясносиньо

и че аз, потънал в свежест и люляки,
на тревата тихо плача и те чакам.

ЗА НЕЯ ЛИ, МАЛКИ МУШИЦИ…

За нея ли, малки мушици, за нея ли плачете —
момичето с двете зелени звезди под клепачите?

Клепачите — тъмни върби над замислено езеро,
и двете лунички — от влюбен магесник извезани.

Лежа в тревата и тихичко шъпна ти името —
десета година, откак си безвестно заминала.

Десета година, как чакат очите ми, слепите,
десета година, как бавно угасвам сред степите.

Аз зная, че ти си навеки за мене загубена,
но все пак люлея и лъжа сърцето си влюбено,

но все пак те диря в степта със коприна замрежена,
но все пак те викам низ друми и пусти крайбрежия,

но все пак те викам — и теб, и нощта, и утехата —

и слушам: как шушне безкрая и смее се ехото.

ЛЮШКАТ СЕ СУХИ НАД ПРАГА МИ ПАК…

Люшкат се сухи над прага ми пак
кичури еньовче, ружа и мак.

Сивите паяци мрежа плетат —
есен ще дойде по вития път.

Сам съм. И тръпна в жълтата степ.
Тръпна и слушам, и мисля за теб.

Никой не спира пред мойта врата,
няма ни жива душа във степта.

Само в будната, суха трева
вятърът рови с немирна глава —

Вятърът в будните, стари треви
твоето име неспирно мълви.

ОСТАНА МИ СПОМЕН…

Остана ми спомен за здрач и за цъфнали клони —
ах, бял полюлей в теменужкината нощ окачен,
остана ми само трохата, която отрони,
ти, пътнице тъмна, случайно поспряла при мен.

И може би ти си отдавна забравила всичко —
целувката, здрача и лекия бял полюлей,
но мойта душа, като малка затворена птичка,
години от тази едничка трошица живей.

И ето: тръби пак горняка и зима се спуща,
а птичката, сита и топла, все пей във нощта —
все пей как ще тръгна аз сам със железни обуща
да ходя и диря, и питам за теб по света.

И нека да бъдеш — през девет царства във десето:
ще дойда през огън и преспи, и вятър суров…
вземи ми ръцете, вземи ми очите, сърцето
в отплата за твойта едничка трошица любов.

Защото не зная: без нея в студената шепа

какво щях да правя аз, друмник от вихри подет,
и как щях да срещам зората над пустите степи,
където кръстосвам сред облаци, тръне и лед.

ПРЯСНА

ДАЛЕЧ, В ПЛАНИНАТА…

Далеч, в планината, затънал във сняг до гърдите,
стоя като камък, със ледни звездички накитен.

Над бялата пряспа разперил ръцете си, двете —
стоя и умирам, и пея самин в снеговете.

Наоколо: пръстен от сняг и скали заледени.
Мълчи като черна гора вечността там над мене.

И само: стоманния вятър със меч във ръката —
сече ледовете и вие, и рие, и мята.

Не вдигам ръка: да повикам за помощ със нея.
Не бутвам нозе: да изляза. Не мога. Не смея.

Нагоре: грамадния меч и гората беззвездна.
Надолу: смъртта и бездънната, снежната бездна.

ТРЪГНАХ: С МЕДЕН РОГ

Тръгнах: с меден рог на пояса,
с триста ножа — във зениците,
махаше ми по завоите
с ясна кърпичка зорницата.

Гривата ти реже шепите —
тичай, коньо, луд горянино,
плувай като облак в степите
низ житата, разлюляните.

Там над пламналите гребени
има къща с грозд накичена,
а във нея спят погребани
три нелюбени момичета.

Но — не зърнах нигде стрехите,
но — сред каменните гребени
аз намерих: само ехото
и камбанките му сребърни.

Аз намерих: само чукани
и купени с бели шапчици,
само стъпки на загубени,
само сняг и али капчици.

АЗ НАВЕДОХ ГЛАВА

Аз наведох глава. И разбирам, о господи, всичките:
леопарда ударен на смърт и свален във степта,
и цветеца, що дига в пустинята жълти езичета
и задъхан зове, и умира за капка вода.

Аз разбирам чудаците, с длани и бузи посърнали,
и очи, де пожари и спомени страшни горят.
Аз разбирам безумната майка, над гроба прегърнала
мъртво чедо, с иконка и наниз от пламък и цвят.

Аз съм сам — бедуин: и трептя в пустошта, неизгледната,
дето идат със рев ураганът и жълтата смърт,
аз съм бледен моряк, който пей и потъва във бездната,
стиснал снопче коси и пиринчено кръстче на гръд.

И разбирам: че моята гордост и мъдрост, и книгите —
то бе, господи: пламък в блатата и пролетен дим

и че тук: във нощта, във снега и над бездната зинала,
само твойта ръка — само ти ми оставаш един.

О, аз плащах със кръв, дето тъпках ти волята божия,
дай ми край и прости — аз не знаех тогаз, че греша:
дето тръгнах без теб и възлюбих до смърт невъзможното —
и погубих самин свойта дива и чиста душа.

НОЩТА ШУМИ С КРИЛА…

ВИДЕНИЕ ПЪРВО

Нощта шуми с крила над планината.
Снегът на бели гроздове вали.
И сгушен мълком дебне светъл вятър
там в меките, люлякови мъгли.

Стоя. Насипва. Цял потънах вече —
главата ми остава само вън.
И знам: че туй е сетнята ми вечер
и тоя сън — последният ми сън.

И знам: че няма връщане оттука,
но чакам пак и тръпна във нощта —
но в моя взор, заключен с ледни куки,
пак грей любов и жажда през леда.

И ето: Виждам сребърна одежда
и златен кръг, и румени страшни —
и сам Христос над мен глава привежда
и буди ме, и шъпне ми: „Стани!“.

Стани и пей — душата ти е млада,
вземи, що сляп отмина във света:
пчелите, зноя, синята прохлада,
ръцете и засмените уста.

БИСТРИЯ ВЪЗДУХ И НИВИТЕ

ВИДЕНИЕ ВТОРО

Бистрия въздух и нивите с тежък косичник от злато,
крушите, шатри разпънали — тук ми е всичко познато.

Янтра се казва реката със плет от върби и тръстика
и воловарчето мургаво — с мойто го име наричат.

Хей, воловарче издраскано, с лютите тръни в петите,
ставай, че дебнат пъдарите, там във конопите скрити.

Стига си сричал ти книжката — нивга тя няма да свърши,
стига си гледал занесено сините, снежните върши.

Няма ги нийде юнаците, нито царкинята плаха:
те изгоряха в дъбравите с белите къщи от захар.

Скъсай ти пъстрите приказки, с билки измий си очите —
ще ти просветнат зениците: нови, широко разкрити.

И ще обикнеш тогава къщурката с крива качулка,
полската вечер, що иде сред гълъбов здрач и светулки,

и ще обикнеш ти нивите, в златен косичник заплели
сини звездички метличина, мак и глухарчета бели.

НЕ СА ЛИ ТВОЙТЕ ТОПЛИ ПРЪСТИ…

ВИДЕНИЕ ПОСЛЕДНО

Не са ли твойте топли пръсти,
не си ли, моя обич, ти?
О, кой с целувка ме прекръсти
и „Упокой“ над мен шепти?

Люлян в огромна бяла люлка,
аз чувам тих небесен звън
и с топло рухо накачулен,
заспивам кротък, ведър сън.

И виждам: ангели над мене —
на капки кръв по тях личи,
и виждам ангели ранени
и мъка в сините очи.

Но туй — са моите зеници,
но мойта кръв изтича там,
но в тая бяла колесница,
но в тая люлка аз съм сам.

Аз плувам в топъл пух отпуснат
и розов дим над мен дими —
не е ли лъх от твоите устни,
от твойте длани и коси?

БАЛАДИ ЗА НИЩИТЕ

БАЛАДА НА ПРОКАЖЕНИЯ

1

Отново тъна в твойта шир безкрайна
отново твойта бездна ме зове,
отново, мрак, вълнувам твойте тайни,
отново буня твойте светове.
Аз пак напуснах с трепет пещерата,
напуснах каменната самота
и тръгвам като вълк във тишината —
за къшей хляб и радост във света.

Но пак пред мен настръхват градовете,
угасват лампи и свещи в нощта
и майките, от ужас пак обзети,
прегръщат стръвно своите чеда.
Напразно моята десница чука
и багри яки порти и стени:
заключена е всяка милост тука
и всеки глас, и всички светлини.

Вървя. Изгарят устните ми свити,
но щом вглъбени шепи устремя,
затварят свойте брегове реките,
и кладенците тънат вдън земя.
Вървя. И мре край мене всеки вятър,
люти сгъстена в раните кръвта
и по-бездънна глъхне тъмнината,

и по-безкрайна расне пустошта.

2

Угасни, ти душа, като огън оставен в нощта,
като огън зарит край планинския, пустия път.

В тия тъжни места няма нивга веч пътник да мине,
няма лъч, ни звезда, само мрак и години, години,

само ти тук гориш свойте спомени — звездни главни, —
потъни в сребрен прах, угасни, угасни. Угасни.

Аз ще легна в тревата смълчан като морно дете,
от рождена ръка изоставено в страшния лес,

и ще слушам как бий, как ехти тъмнорунния свод,
как във бездните вий и умира планинския бог,

и ще трълна така, и ще чакам да дойде в нощта
като сетня любов, като сетня надежда — сънят.

3

Утихва моя тъмен свят, където
премина бурята като стрела,
светкавиците гаснат и в небето
трептят ранени облачни крила.

И бягат в мрака моите надежди —
те бягат като из потънал град
и гаснат пак, и мрат като съзвездия,
които бог не иска в своя свят.

Дойди, о смърт, и аз узрях за тебе,
душата ми е морна от света,
душата ми те вика като лебед,
що тъне над бездънната вода.

Спусни ръка над пропасти и тайни —
и нека бъде край на моя път,
и нека ням да спи край мен безкрая
и тъмнините вечни да шумят.

БАЛАДА НА СЛЯПАТА

Ти спираш пред вратите всяка вечер,
присядаш като в майчини поли
и слушаш как във бездните край тебе
с копринен шум покой и здрач вали.

Ти знаеш стъпките на всеки момък,
звука на всеки праг и камък тук,
ти чуваш смътни викове за помощ,
които не долавя никой друг.

И твоят лик — той чист е от тревога,
тъй чист и чужд за всичко на света,
като небе, забравено от бога,
от слънцето, от здрача и нощта.

Минават покрай тебе грижни люде,
тежат им клепките от сън и зной
и не един се спира, сам учуден,
и възжелава твоя чист покой.

Но ако някой би могъл с десница
гръдта ти да разкрий като врата,
там в миг би паднал, люшнат като птица,
от удара на кървавия писък,

от смъртния ти зов из пропастта.

БАЛАДА НА БЕЗДОМНИТЕ

1

Денят потъва и гори
над бездните на вечността
и пак от снежните гори
се спуща на шейни нощта.
Тя влиза бавно в града,
примамва птиците да спят
и палва по една звезда
за всичко живо в тоя свят.
И палва по една любов,
и свежда ледено крило,
и вей със своя дъх суров
ония, що са без легло.
И те посрещат я във смут —
тя ропот в ъглите кладе,
и в тоя ропот мре нечут
тревожният й стон: къде?
Те бродят пак от кът във кът,
и гонени от странна мъст,
не бива, господи, да спят
дори на твойта гола пръст.

2

О, град, укрий ги в бездните на мрака
и дай им твойта тръпна тишина —
тук никой друг с такава жад не чака
да дойдат сънищата на нощта.

Защото те са дим за тез, които
потъват в мир под мекия покров —
там светят пак трапезите им сити
и тъпо гледа ситата любов.

Ала за тия, що без път се лутат
и нямат ни листо на тоя свят,
за тях са сънищата: вир небутан,
за тях са: стряха от небесен град.

Те тънат нежно в тяхната омая,
възкръсват в първата си чистота
и стават братя с ангелите в рая,
и слизат като ангели в света.

И тук душата им се не насища
да гледа как земята тъне в чар,
как светят вредом бащини огнища
и хлябът ходи в здрача като цар.

Ти идеш пак по своя вечен път,
из който като кръв тревата свети,
нощите ти тъмнеят и растат
и все по-смели стават ветровете.

И пак изстиват твойте градове,
като бетонни гробници в полята,
и нуждата с тревожен рог зове
бездомните старици и децата.

Те никнат по стъгдите на тълпи
и в дрипите са като лес опарен,
сред който само гладните очи
Живеят като късни минзухари.

Те падат край оградите без звук —
гладът ги дебне в здрача със секира,
че бог езиците разбърка тук
и никой своя ближен не разбира.

Пусни ти своите ветрове в нощта
да минат като казън по земята,
раздрусай всички градове в света,
срини ги, есен, с трясък във тъмата,
развей ги като прах във вечността!

БАЛАДА НА САМОУБИЕЦА

1

Полетата изстиват като длани,
в които вече не струи кръвта,
и пак, разкрил безбройните си рани,
трепти лесът в нощта като душа.

Във свойте тънки люлки от коприна
болеят пеперудите на смърт
и в тишината минзухари сини
като уханни кандила димят.

Във тая пустош, дето хълмовете
са като братски гробници в степта,
ти, никому ненужен, още светиш,
ти пак си тук, забравен от смъртта.

И пак вървиш ти сам и носиш нежно —
като войник ранения си брат —
един потънал свят от безнадеждност,
от звукове, от сънища и жад.

2

Тук е сетния връх, дето твоята мъка извежда.
Тука свършва света, твоя свят от безумни надежди.

Виждаш: дим бе и туй, и това бе несмислена притча,
както всичко в света, както всичко, което обичаш
.
Тука бурите спят. Само мир и безстрастност край тебе.
Полети в пропастта, като камък от стръмния гребен,

потъни и заспи: тука вечното нищо витае.
Тука свършва света. Тук начеват: нощта и безкрая.

3

Уби ме твоята омраза,
виж: аз лежа сред пропастта,
лежа тук, дето ти ме смаза
с безмилостната си ръка.

Аз диря те в тъмите гъсти
и моля те за сетен път,
и виждам как по твойте пръсти
петна от мойта кръв горят.

И виждам: твойта горда сила

разкъсва сетното звено
и става късна всяка милост,
и става вече — все едно.

Припада нежно примирение.
Приемам всичко може би.
Но все пак: ти си тук във мене —
и ти си тоя, що уби.

Защото аз съм лист в гората
и слаб съм като лист, а ти —
с една въздишка в небесата
рушиш пространства и звезди.

Виж, аз не питам веч. Не моля.
И взор извърнал настрана,
мълвя: „Да бъде твойта воля“
и тъна в твойта тъмнина.

ИСКРИ

НЕ ВИЖДАМ РАЗУМ…

Не виждам разум в тоя свят.
Не знам защо си ме изпратил,
не знам кому дойдох да кажа
как теменугите ухаят
и твоето небе синей.

И тъй е тъмна твойта воля,
и тъй с десница ти отнемаш
това, що дал си ми с левица,
че в тая безпределна вечер
аз мълком спирам и се питам:

не си ли ти безумен сън?
Не си ли само: празна вечност,
а твойто име: горък стон,
изхвръкнал в мрака из душите,
чиято кръв тече в света.

ПОД ТВОИТЕ УДАРИ ОТХВРЪКВАТ…

Под твоите удари отхвъркват
като под кремъчно огнило
искри от моята душа.

И аз изтръпвам и умирам,
и светя тихо, и не зная:
да те проклинам ли, или —

през сълзи да благодаря.

НЕ ТЕ ОБИЧАМ, ЛЪЧЕЗАРЕН ГРАД…

Не те обичам, лъчезарен град.

За капчиците блясък и надежда,
за миговете странна самота,
като жесток лихвар ни ти отнемаш
покоя, силата и радостта.

Умри и ни върни отново мрака,
гората и безкрайните жита,
върни ни въздуха и тишината,
и песента на малките щурци.

НАПРАЗНО, ГРАД, УБИВАШ ПАК…

Напразно, град, убиваш пак тревите:
едничка тук тревата е безсмъртна.

Обшивай с камък своите гърди —
но тя извира в тесните пролуки,
но вън, край теб, шуми и се люлей,
и бий се, и напира да нахлуе
морето на всевластната трева.

То всяка пролет никне по-могъщо
и тръгва, и ти праща съгледвачи,
които ти убиваш тук без милост.

Но някога и твоя ден ще дойде
и ти ще спиш погребан сред полята,
а тук трева безбрежна ще расте —
едничка тя ще шушне — и над нея
ще свети пак безстрастно вечността

ИЗРАСНАХ НИКОМУ НЕНУЖЕН…

Израснах никому ненужен,
като бодилите край пътя.

И както те през късна есен
напущат корен и родина
и тръгват жадни за безкрайност,
ведно със вятъра в полето,
така и аз потеглих нявга
към твоите далнини, о свят.

Аз минах лесове и степи
и дирих топъл кът и обич,
и тръпнах във напразна жажда —
и ето ме накрай захвърлен
във безизходните ти бездни,
където мре и скръб, и радост
и всичко става — все едно.

ОТНОВО ПАК НАД ТЕБЕ СЕ СЪБИРА…

Отново пак над тебе се събира
като над връх планински тежък облак.

И ето бурята се спуща в мрака
и ти угасваш всички светлини
и ставаш ням и чер като скала,
а мълниите мятат боздугани —
и кръв искри по твоето чело.

Кого ще викаш в тая нощ бездънна,
кого ще чакаш в тоя странен свят,
където всеки своя сън сънува,
където всеки носи своя радост
и своя смърт, и своя тъмнина?

О БЕЗПОЛЕЗНА, БЕЗПОМОЩНА МЪДРОСТ!…

О безполезна, безпомощна мъдрост!

Както на малката мравка, която
вий се убита под късче от камък,
никак не става по-леко, когато
вижда съборени скални грамади,
тежко ранили гръдта на земята,

тъй и на тебе, душа, не просветва
и не олеква, макар и да знаеш,
че си безименна мравка в безброя
и че скръбта ти е дребна прашинка
пред планината от мъка, която

тегне над божия свят.

ДЕНЯТ Е УМОРЕН ОТ ВЕТРОВЕТЕ…

Денят е уморен от ветровете,
които идат стръвни из безкрая,
той слиза от кормилото и ето:
отново там заставаш ти, о нощ,

и в миг земята спира своя бяг.

Тя става странно тиха и звездите
блестят над нея като град далечен,
и пропастите сини я люлеят
като потънал кораб сред безкрая.

И слизат кротки ветровете пак
и носят влага и небесен мир.

СЪС ТВОЙТЕ ПРЪСТИ НИКОЙ НЕ ИГРАЕ…

Със твойте пръсти никой не играе,
над рамото ти детски взор не свети.
Ти имаш други радости и воли,
ти имаш твойте светове вълшебни
и твойта шир, и вечното небе.

И никой тук не е така богат.

Но както царското дете, видяло
деца да чупят сладко черна пита,
с отврата гледа скъпите блюда
и ляга си, неяло, във леглото,
така душата ти във тоя здрач
жадува и изгаря, и трепти

за малка хапка проста земна радост.

И ти се сам осъждаш и засрамваш
за слабостта на твоята душа
и като царското дете придуман,
отмахваш твърдо тия странни мисли
и лягаш си спокоен като нощ —

но кой е силен колкото съня?

И ТИ СЪБУДИ СЕ В СВЕТА…

И ти събуди се в света,
тъй както тежко се пробужда
човек, ранен и хвърлен в мрака
сред безизходната гора.

И ти се питаш и не знаеш
защо и как си тук попаднал
и откъде е тая рана,
която като мак отровен
на пазвите ти аленей.

Мълчи. Вдигни глава. Върви.
Усмихвай се. Нима тук всеки
не носи своя скръб и рана
зад тоя лъчезарен щит,
що хората зоват усмивка?

ПРИ ТЕБЕ СПРЯ ТОГАВА ЛЮБОВТА…

При тебе спря тогава любовта:
то беше миг на шеметна измама,
и ти, душа, разтвори жадни устни
и пи възторг — едничък миг, уви.

Така растат в дълбоката гора,
като деца в подземните етажи,
забравени от слънцето дръвчета.
Но някой ден пристига весел вятър
и ето, през невидима пролука
случаен лъч главите им огрява.
Те само миг усмихнати светлеят,
но тоя лъч им става вече всичко:
те цял живот простират слепи клонки
и викат го с душите си безмълвни,
и чакат го — напразно, — и сънуват,
и плачат безутешно в тъмнината.

ШУМЯТ ПОД МЕН ОТКЛЮЧЕНИТЕ БЕЗДНИ…

Шумят под мен отключените бездни.
За сетен път напуснаха ме всички:
дори скръбта и вечната тревога
избягаха, тъй както плахи мишки
избягват от обречения кораб.

Едничка ти, душа, стоиш при мене

и чакаш сетната вълна и края,
и чакаш като верен капитан:
да ни обвее и приспи навеки
лъхът на тая здрачна тишина,
що властно ни влече към дълбините.

СОФИЯ — 1933

Тая вечер отново шумиш като странна земя,
пак си пълна, о София,
със тъма и засади, с ножове и кръв.
Пак боботят под тебе подземни реки и души
и жужат тайни токове и гласове
в твоя въздух, натегнал от въглен.

Тая вечер и аз като камък сред твоите камъни
слагам тежка глава,
сключвам знойни очи и отново заспивам
със тревожното чувство, че всичко под мен се люлее,
че съм в някакъв кораб обречен,
що се носи на път в неизвестното,
пряко гибелни бездни безкрайни.

ТОВА Е КРАЙ НА ТАЯ СТРАННА ПОВЕСТ…

Това е край на тая странна повест,
чието тъжно име бе: любов.
Извий глава. Сключи железни устни.
Иди си. Свършено е вече всичко —
ти пак си сам като дърво в полето
и над полето и по твойте клони
тежи злато и зрее есента.

И ето: въздухът е чист и бистър,
и паяци замрежват пустошта.
И ти стоиш и гледаш като болник,
излязъл след стодневна тежка болест
да види пак засмяното небе.

И ти стоиш и сетен път разбираш,
че всичко в тоя свят е само дим,
и дишаш като свеж планински въздух
едничката нетленна радост тука:

безмълвния, безбрежния покой.

УЧИТЕЛСКИ ХИМН (1934–1941)

ХИМН НА В. ТЪРНОВСКАТА НАРОДНА МЪЖКА ГИМНАЗИЯ „СВ. КИРИЛ“

Когато Търновград угасна,
удавен в дим и кръв, и смърт,
той сетната искрица ясна
загърна в тъмната си гръд.
И тлея тя през вековете,
тя расна в земните недра
и ето че огнище светло
над пепелищата изгря.

Ти, храм любим, си туй огнище!
Ний с радост идем в твоя трем
и с твоя пламък във душите
и ний горим, и ний растем.
Ний зреем в пазвите ти святи
и ще напуснем твоя свод
със нова обич към земята
и мълчаливия народ.

А теб за толкоз много радост
ще ти оставим спомен млад
от нашата тревожна младост,
от нашата безбрежна жад…

Лелей възторжно тоя спомен!
Ломи го в блясък и искри!
И като жертвеник огромен
през вековете — ти гори!

УЧИТЕЛСКИ ХИМН

Родината зове в тъмата,
народът чака лъч в нощта —
на крак, войска на светлината,
на крак, предтечи на деня!

Забийте утринни камбани,
пръснете бодър зов и звън:
ний бранници сме — тук призвани
да будим слепите от сън.

Ний знаем: мракът ни проклина,
за пристъп сенки се тълпят —
ще паднат, може би, мнозина
във тоя свят и тежък път.

Но нека всеки гордо вдига
и носи вместо боен меч
в десницата си — светла книга,
на устни — топла, братска реч.

И нека със любов велика
дарим на слепите в нощта
от нашите очи — светлика,
от нашите сърца — кръвта.

Родината зове в тъмата,
народът чака лъч в нощта —
стани, войска на светлината,
стани — на подвиг и борба!

ЖРЕБИЙ
СТИХОТВОРЕНИЯ, 1942

НОВА ГОДИНА

Поспри, о дух на Новата година,
към който с трепет вдигаме глави,
простри крило над нашата родина
и тежкия ни ден благослови?

Да бъде хлад и влага в планините,
и плод и мир във топлите поля,
да пеят пъстри птици във горите,
моми и момци — в китните села.

Да трепка радост в песните отвсъде,
да трепка ясната ни вяра пак —
че ний сме тук, ний бяхме, ний ще бъдем,
макар през много мъки, кръв и мрак,

че времето тече и се възвръща,
и крепнем ний през векове и дни,
безсмъртни като тая пръст могъща
и тия снежни, скални планини!

3 МАРТ 1941

За твоя празник светят всички дворища,
пристигат бързи пролетните птици
и сини токове жужат в просторите,
родино наша, тъмна мъченица!

И образът ти расне над балканите,
възторжноблаг и бледен — от несгоди,
от мрака на безпаметни страдания,
от зрака на безпаметни възходи.

И с нова, топла пролет във зениците,
ти вдигаш и разтваряш трънни длани
и шъпнеш и зовеш: стани, поле засипано,
стани гора, стани вода скована!

Станете, със сърцата и със мишците,
рождени синове, отвред, станете —
над всичко, що във тоя свят обичате,
надвисва пак съдът на вековете!

ИЗМАМА

Какво си ти без моята душа?
Едно дърво, загубено в тъмата,
един забравен облак във небето.

И както тях ги месецът открива
и гледа със възторжени очи
как те трептят и светят в зрачината,

така и аз те гледам и се радвам,
така и аз — и аз, уви, забравям,
че виждам само тая светлина,

с която моята душа те грее.

СЛЪНЧОГЛЕД

Ти влюбен си във слънцето и трепкаш,
и раснеш в тая безнадеждна обич.
Ти цял ден го следиш с възторжен поглед
и мислиш го в нощите, и го чакаш
на изгрев със отворени очи.

А то върви по своя вечен път
и гледа към прозрачната безкрайност,
и нежно се усмихва на звездите —
не знай, че красотата му те грее,
не знае, че живееш ти дори.

Но що от туй? Ти бликаш, ти разтваряш
под пламъка му медни цветове.
Пчелите пеят. Вятърът те люлка
като във лека сватбена кола.
И ето че тъмнее, наедрява
и свежда гугла твоя тежък плод.

А после идват мравки и мушици
и всякоя отива си със нещо,
пристигат шумно рошавите птички,
кълват зърната, пълни с благо мляко,
и литват си щастливи в своя път.

Така завършва всякоя любов,
сърце безумно, слънчоглед е мой.
И все едно, била ли е щастлива,
или злочеста, тя оставя помен —
оставя в живота трайна диря
от блясък, от копнеж и доброта.

ТЯ ИДЕ

Прозрачни облаци пътуват
високо в синия простор
и нощем птичките сънуват,
че вятъра тръби за сбор.

И тръпнат зрелите градини,
и дъх се носи над света
от тъмнокосите гергини,
що бързо раснат и цъфтят.

И ако мигом замълчите
сред тая нежна тишина,
ще чуйте там във далнините
тревожни стъпки на жена.

Това е къщницата Есен —
тя иде, с китка на глава,
да спусне облачни завеси
над изгорените поля.

Да влей за сетня оран сили
на уморения народ,
да свре под стрехи топлокрили
меда, храната, зрелий плод.

И после — в гроб от листи злати
да скрий мушиците, що мрат,
и птиченцата да изпрати
във техния задморски път.

ЛЮБОВ

Ти дълго броди в празното и чака —
сега стани: гори, свети, ликувай,
лети и пей, и дишай, о сърце!
Пред тебе трепкат висини и бездни,
подмоли тътнат, мълнии цъфтят
и мракът тегне от магнитни звуци,
от блясъци, от шемет и магии —
като дъждовен облак от вода.

Лети натам — настава твойта орис
и твоята любов на тоя свят.

Така блуждаят черни метеори
като безмълвни птици из безкрая.
Минават векове. Минава време.
Съзвездия се раждат и умират
във сините утроби на вселената.
А метеорите летят безстрастно
и сякаш нямат ни очи, ни слух.

Но идва миг и те внезапно трепват,
усещат ток, усещат жива плът,
земя и топъл ромол в дълбините
и спущат се безпаметно, стремглаво,
и падат — и изгарят — и умират.

Лети и ти, сърце, искри и падай,
лети сега и пей, и благославяй
това, което после ще проклинаш
със всеки твой разкъсан, звъннал нерв,
със всяка твоя разранена нишка,

със всяка твоя пръска тъмна кръв!

НА СТРАЖА

при Йордан Йовков

Стоях при тебе в черквата на стража.

Като дървета, пълни със светулки,
светилниците грееха край нас.
Навънка облак бе деня забулил
и здрачът бе наченал своя час.

И идваха, и спираха се люде,
тъмнееше в гледците им въпрос
и всеки трепваше, в миг учуден,
за тебе, и за себе си в едно.

И аз стоях и питах в тишината
тогава, що ни дава дух и плът:
защо ни праща жадни на земята
и после ни убива насред път?

Напразно. Кой ли би ми отговорил?
Къде е той? Тук, в тая нищета?
Или пък там — във пустите простори,
в страхотния безкрай на вечността?

Минават. Всеки тръгва си безшумно,
като човек, загубен във леса,
що викал е напразно и безумно,

и все пак — чака отзвук в пустошта.

И аз мълча и чакам. И трептя.
Напразно. Сън. Лъжа. Безкрайност. Нищо.

БЪДНИ ВЕЧЕР

Вий, снежни вихри, утихнете,
заспи, вода, под ледовете,
заспете, вълци, във горите
и стръвни мечки в пещерите,
лъвици в жълтите пустини,
акули във морята сини!

И вие, хора по земята,
хвърлете морни сечивата —
шивачо, скрий иглата своя,
така че, сгъвайте разбоя,
дървари, брадвите внесете
при бъдника, що топло свети!

Па влезте тихо в леглата
и спете, спете в тишината,
та утре да се вдигнем бодри
и чисти като пресен сняг,
да се прегърнем като братя
и да посрещнем тъй зората.

Защото, щом добре разсъмне,
ще дойдат мислите ни тъмни,
и пак ще тръгнем по земята
с безцерни рани във сърцата,
със тайни стърви във душите,
със скрити сълзи във очите.

Заспете, птици и животни,
във снежен пух, под синьо рухо,
заспете, хора, в свойте къщи

под покриви от снежен мрамор,
заспи, земя, вода, небе!

КОЛЕДАРИ

Камбаната удари —
роди се светъл вожд,
станете, коледари,
във тая снежна нощ!

Торбите преметнете
и в млечната тъма
със плод благословете
рождената земя!

Благословете с младост
децата, що растат,
а възрастните — с радост
и тих домашен кът!

И нека хора, птички,
животните отвред —
да бъдат сити всички
и днес, и занапред,

и сняг кога натрупа,
да имат в мраз и студ,
животните — хралупа,
децата — майчин скут!

ЖРЕБИЙ

Очите ми горят, ранени
от много блясък и неправди,
от кръв по вечните арени,
от тъмни сълзи по лицата.
Те сключват свойта паст прозирна,
зазиждат клепките си свити
и скрити тъй отдъхват мирно
като простреляни елени
В легла от листи сред горите.

Ръцете ми тежат, убити
от много пориви сковани,
от ненанесени пестници,
от неповити чужди рани.
Ту спущат свойте пръсти тежки
и дирят две ръце любими,
и дирят две ръце човешки,
които, да ги сгреят малко,
тъй както огънят в гората
сгрява мокрите планинци.

Душата ми е разорена
от много мълнии и жажди,
от много тъмнини у мене,
от мислите, които ражда.
Тя тръгва през нощите звездни,
тя тръгва всеки изгрев румен
да дири тишина и мира
и пада сляпа във блатата,
и тъне в пропасти и бездни,

и тъне в тоя свят безумен,
от който нищо не разбира.

ХИМН НА СТОЛИЦА СОФИЯ

О, Софийо!
Началото ти тъне в мрака
и сякаш от предвечни дни,
с венци от жито и люляка,
ти бдиш сред кръг от планини.

Под твойте бойници и кули
видяло се е неведнъж
как българския вихър брули,
как бий се българският мъж.

И неведнъж е вражда орда
пленила твойте стъгди,
но ти възкръсвала си горда
и по-велика отпреди.

И днеска — ти с корона свеждаш
чело под синия простор
и цял народ с възторг, с надежда
към тебе е отправил взор.

Сбери възторга вездесъщи
със блясъка на твоя свод
и грей и бий, сърце могъщо,
на тоя млад и смел народ!

Ти грей и с вяра във съдбата
крепни, о Софийо, в света —
зад теб тъмнеят времената,
пред тебе свети вечността!

ИЗ „СЕЛСКИ ПЕСНИ“

ЗАШУМИ МИ ТИ, ГОРО ЗЕЛЕНА…

Зашуми ми ти, горо зелена,
разгърни се, бездънно ливаде,
разтвори се, небе посинено,
разлюлей се, трева копринена!

Косата ми лъщи като змия,
във кръвта ми сто избори бият,
ръцете ми треперят от сила,
сърцето ми — от жажда и милост.

Няма вече да тъжа и мисля,
а ще кося, ще пея и дишам,
дор ми дойдат във здрача светулките
с огнените капки на качулките

и отседне вечерта в гората,
и допрати вестоносец-вятър:
„Завържете, косачи, косите,
затворете си, цветя, очите,

приберете се, птици, в гнездата,
подслонете си, майки, децата,
засвирете, славеи, в присойките,
помислете, момци, за девойките!“

ВИТОША

ТИ ГОРДА РОДИНА НА ВЯТЪР СУРОВ…

Ти горда родина на вятър суров,
що често размята на мълнии бича,
ти, дом на измени и чиста любов,
що долу светът и законът отричат —

ний идем из нашите мрачни подмоли,
които наричаме къщи и град,
обвей ни със въздух и слънце, и воля,
със песен на птици и мирис от цвят!

Напразно ний долу за ведрост ламтим,
за пръст и трева, и вода ненапита —
небето там има решетка от дим,
земята под каменна броня е скрита.

Измий ни очите от прах и тъма
и дай им да видят бездънна далечност,
и дай ни да легнем на гола земя —
и мислим за обич, за смърт и за вечност.

СВЕТКАВИЦИ ШИБАТ С ИСКРИ ВЪРХОВЕТЕ…

Светкавици шибат с искри върховете.

Дъждът ще ни смъкне, измие, погуби,
тъй както погубва мушици и мравки.

А грей планината, могъща и твърда,
стои и се бие с мъглите и мрака
и бурята вие, реве, отминава,
подобно на войнство, което отстъпва
и бяга разбито далеко в безкрая.

СТОЯ НА ЧЕРНИ ВРЪХ…

Стоя на Черни връх. Денят догаря
като запален град зад хоризонта.
Нощта удави вече низините
и ето я — пълзи към планината
и плиска я с потопа си бездънен.

Стоя на върха. Сам. Като антена —
последен стълб от тоя свят удавен.
И моето сърце трепти и шъпне
и праща тръпни знаци в тишината.

И ако има някъде в света
едно сърце, което ме обича,
то чуло би на моята вълна:
„Ало! Тук Черни връх. Звезди. Самотност.
Заспива всичко: птици, хора, скърби.
Довиждане. До утре. Лека нощ.“

НЕ, ТУЙ НЕ Е ЗЕМЯТА…

Не, туй не е земята. Туй не са гори,
ни борове със тъмни пирамиди.
Това е кораб с тежки батареи,
що плува по небесните води,
изпълнени със рифове опасни
от мъртви метеори и съзвездия.

И туй под мен не е планински връх,
загърнат с тъмна гуня от нощта,
а мачта, на която аз стоя
и пазя стража като млад моряк.

И виждам как далеко се запалват
прозорците на звездни градове
и викам през тръбата: „Ахой!
На кръгозора суша! Пригответе
крила и телескопни батареи —
да завладеем ново чудно царство!“

Но долу тътне само глуха врява.

И виждам как се вдигат из безкрая
космични тъмнини и урагани
и как комети бързо ни обхождат
с отровни газове, с огнепръскачки
и викам, викам във тревога: „Ахой!
бранете се — насреща е смъртта!“

Аз викам. И се вслушвам. Не. Напразно.
Не чува никой долу моя глас.

Шуми едничък вятърът, що иде
из топлите пещи на мрачината.

НАД СОФИЯ СВЕТИ НЕБЕТО…

Над София свети небето бездънно,
стопяват се сенки и стрехи, и жици.
И Витоша вдига плещите си тъмни,
и гледа със пролетни, снежни зеници.

А пукат се пъпки в полето безбрежно,
и избори бият във топлата глина,
и някой разказва приспивно и нежно,
как сам бог нощеска в света е преминал.

Как сам бог нощеска, в ръка със звездица,
пред първи петли е кръстосвал полята,
събуди пчелите и пойните птици
и в цветните чашки налял аромати.

И седнал на върха във синя одежда.
И гледа как раснат полето, гората,
как момък за пръв път девойка поглежда
и как се пробуждат с усмивка децата.

ИЗ „БАЛАДИ ЗА НИЩИТЕ“

ЛУДАТА

Много отдавна аз ходя тъй весела —
трябва да има хиляда години.
Кряскат след мен дечурлигата, бесните —
удряйте лудата баба Калина!

Вашите баби са луди бре, кучета,
че с месечината стават и лягат,
иска ли ви се да се поучите
малко на почит — от мойта тояга?

Никак не ща и да зная и слушам, че
лани обесили моите момчета,
то там абите им бяха на крушата,
те пак са живи в гората и двете.

Те си живеят далеч в пущинаците,
В райски градини и в мрамор-палати,
греят им али звезди на калпаците,
грей на гърдите им сърма и злато.

Денем обяхват те хранени кончета,
денем препускат низ огнени друми,
нощем си сабите точат на плочите,
нощем си леят отровни куршуми.

И неочаквано в утрин помътена
те ще пристигнат със гръм и тревога:
буна ще вдигнат по всичките пътища,
бой да се бият за праваго бога.

Ах, Богородице, сестро страдалчице,
бди ти над милите и ги закриляй —
мене ми божии ангели казаха,
че съм ги рожби от бога добила.

То ги душмани наричат разбойници,
лъжат, не вярвай. Владичице, свята,
ох, ако още за милост достойна съм,
нека да капне тук лист от върбата!

Чуй ми молбата, ти там от високото,
виж от небето, светице-светиньо,
плаче пред теб на колени във локвата
клетата, лудата баба Калина!

ИЗ „ИСКРИ“

ДЕНЯТ ПОТЪНА КАТО КОРАБ…

Денят потъна като кораб
зад тъмните планински гребени.
И от проломите се спусна
нощта. И вятър долетя.

Деца, покрийте си очите,
заспете, морни еднодневки
и оплодени цветове!

И вий, о сънища, слезнете
от ваште пещери в гората,
чукнете всякое сърце
с магесната си тънка пръчица
и дайте му в сияние да види

безцерните си рани — изцерени,
безбрежните си жажди — угасени,
заветната си обич — споделена.

ТУЙ Е ЛЮЛИН

Туй е Люлин с меките урви и върхове.
И горите, в които се ражда първично чист въздух.

Ти лежиш. Ти затваряш очи. И гледците ти
и под клепките светят, от синьо наситени.

Някой пее. Свежи. И с невидими стубели
лее шемет край тебе планинската чубрица.

Ти потъваш. Във здрач. Само мекост и звънове.
Ти си в синьо море и зелено е дъното.

И през сън само спомняш, че има там някъде
градове и села. И война. И пожари. И танкове.

Може би ще отидеш и ти. Дишай сините блясъци,
та да тръгнеш затам с топъл спомен в душата си:

с грудка синьо небе, със зелените губери
и със медния мирис на дивата чубрица.

В ТЕЖКИ МИНУТИ
СТИХОТВОРЕНИЯ, ПИСАНИ ПРЕЗ 1942–1951

В ТЕЖКИ МИНУТИ

Разкрий си ти сърцето,
ранено от беди,
пред оня, що в небето
могъщ и властен бди.

Той кърми тук тревите
и грей ги да растат,
той сочи на звездите
вековния им път.

Ръката му е бездна,
гневът му е суров,
но пазвата му е звездна
сияе от любов.

Той чува те, той скрит е
във всичките неща,
моли се — във бедите
ще найдеш благ баща.

ПЪРВИ МАЙ 1945

Вдигни се, чер народ, из дълбините,
излез навън, мравунек на труда,
станете слаби, смазани и свити,
престанали да вярват във света —
далеч гърмят оръдия и вятър
бучи и носи звън от пристъп млад,
и слънцето трепти във синината
като невиждан ален, ален цвят!

Станете из незнайните гробове
и вий — избити в мрачните нощи,
погубени в планинските усои,
удавени във щерни и реки,
дочезнали с открити млади вени,
обесени по къри и стъгди,
разкъсани, разбити, удушени,
издъхнали в горящите пещи!

Стани, народ-юнак, и чуй как бият
победни барабани с грът и звън
и сбъдва се онуй, що ти самият
лелея като скъп, безумен сън!
Вдигни се и кажи като присъда
след толкоз много кръв и злост, и вой,
че ти си тук, ти беше, ти ще бъдеш,
и тоя ден и тоя свят е твой!

ПОВЕСТИ ЗА ЛЮБОВТА И МИЛОСТТА
НЕПЕЧАТАНИ ПРИЖИВЕ
СТИХОТВОРЕНИЯ (1925–1951)

ВИЙ ПЛАНИНАТА…

Вий планината. От седмици
се бий гората с есента.
Но ето днес настъпи краят —
и уморените дървета
събличат златните си брони,
издигат своите голи мишци
и се предават на врага.

И бурите нахлуват с ярост
в отворения горски свят —
убиват сетните мушици
и сетните зелени листи,
измитат тъмните хралупи,
разравят меките бърлоги
и свалят празните гнезда.

И планината потъмнява
и слиза ниско и потъва
във скръб. И мрак. И пустота.

СЕГА СИ КАТО МЕНЕ, О ПЛАНИНО…

Сега си като мене, о планино.
Обрулиха те птици и вихрушки
и сняг блести на твоята глава.

И тоя извор тук и той прилича
на моето сърце — скован отвредом
от ледни плочи и във сняг удавен,
той все пак диша, пее и живей.

С КАКВО МЕ НАДАРИХТЕ…

С какво ме надарихте, о години,
с какво ме стори по-щастлив, о мъдрост?

Когато бях младеж и ходех дръзко
и гледах вечер звездните простори,
аз често спирах, смазан от безкрая,
от неговите шеметни мащаби
и неизбродните му светове.
Но миг — и сещах с радост пак опора
и милвах с поглед твърдата земя,
която носи тия, що обичам.

Сега, когато спра уплашен вечер
и спомня мигом приказката странна
за атоми и буйни електрони,
аз спирам дъх и свят ми се замайва,
че нося тук, над тая бездна, дето
клокочат сили, свирят светове,
едно сърце с искрица светла обич,
която трепка в бурите и мрака,
що идат из човешките души.

ДЕТЕТО ЛЕЖЕШЕ РАНЕНО…

Детето лежеше ранено в очите.
А майката денем и нощем стоеше
и плачеше тихо и бдеше над него.
Но свърши се всичко: детето прогледа.
А тя ослепя от безсънните нощи.

Изминаха много години. Юнакът
порасна, доведе във къщи невяста.
И сетне изпъди старицата сляпа.
Тогава тя спря със сълзи в очите,
издигна десница за клетва — но мигом
свали я безмълвно и тръгна в тъмата.

ОТНОВО ПРОЛЕТ СИНЕЕ…

Отново пролет синее.

Цветята чашки разтварят,
горана рани покрива,
запяват пчели и птици.

Само ти, сърце, не пееш —
все болиш, не преболяваш,
тъй както рана безцерна,
все гориш, не прегоряваш,

както звездата в небето.

ПОЛУЧИХ ПИСМО ОТ ТЕБЕ

Получих писмо от тебе.

Ти хвърляш думи отровни
и страх те мъчи — че може
да ме без вреда отминат.

Напразни грижи и мъки:
сърце, което обича,
е като пиле болнаво —

и листецът го ранява.

ПОВЕСТИ ЗА ЛЮБОВТА И МИЛОСТТА

1

Счупи се ти, засъхнало перо,
и онемей като ранено птиче,
чиято човка е куршум разбил.

Какво мълвиш за милост и любов
във тоя свят, чиято суша ръсят
с кометен дъжд и смърт огнепръскачки,
във тоя свят, чиито океани
са пълни със удавници и мини,
във тоя мрачен свят, с небе, където
по облаците, месеца, звездите,
алеи кръвта на юноши-летци?

Едно сърце в историята сдрачна
повярва твоите думи и се кръсти
със светло име: Дон Кихот Ламаншки,
войник на милостта и любовта —
и стана то за смях през вековете.

2

Ловецът беше странен мъж. Той трепна
и сетне сведе пушката усмихнат:
вълчицата играеше тъй мило
със малките си рожби из тревата!
И той се върна тихо и потъна
в гората с нещо сладко на сърцето.

Ала на обед го разтърси треска
(невям затуй бе тъй мек тая заран),
той тръшна се във унес до реката
и майката-вълчица го издебна
и нагости със него своите рожби.

Но повестта ни не завършва тука,
че болестта бе вляла у човека
отрова — и вълчетата умряха.

3

Свете лъжовен, грижовен,
не можах да те живея…

Когато умра, отида,
сърцето ми ще изникне
на тъмен червен трендафил —
на него славей ще мъти,
моята обич ще носи,
моите песни ще пее.

БЕЛЕЖНИК ОТ СЕЛО СУШИЦА — 1944

1

Дълбоко в тъмни градини
се носи песен старинна:
„Зная, че ти ме не любиш,
зная, че ще ме забравиш...“

Там едно сърце разказва
на мрака и на вятъра
за свойта обич и мъка —
може би то е моето,
може би то е вашето.

Всичко в света се повтаря.

2

Завиждам ти за мрачната ти сила,
светецо, що избоде си очите,
за да спасиш душата си безсмъртна
от гибелната хубост на света.

И моите очи за казън чакат.
Но аз съм техен роб — не вдигам шило.
А пия с тях блаженства, ток, отрови
и тръпна — ликувам — пея — плача —
и тъна — тъна в тъмнини и бездни,
без лъч, без пот, без изход, без надежда.

3

Видях те пак. На тая чужда гара.

И като че от ток ударен, трепнах.
И моя взор, и всяка моя клетка
изпълниха се с тебе, с тебе. С тебе.
А трътното сърце зашепна лудо
това, което нивга моите устни
не ще извикат — с вопъл и блаженство,
през пропастта, що между нас тъмнее.

Разминахме се като непознати.
Ти с безразличие възви край мене
и аз стоях безгласен като храста,
край който бегло слънцето минава
и го почти не вижда — и не знае,
че в бездните на светлите му капки
еднично то ликува и сияй.

ПОДСЛУШАНИ ПЕСНИ (ПО НАРОДНИ МОТИВИ)

ЗАСПАЛА МИ Е ДЕВОЙКА…

Заспала ми е девойка
между две вити планини,
между две гори зелени,
между две гранки люляка.
На люляката славейче —
славейче тихом говори:
„Стани ми, стани, девойче,
от гора ветрец повея,
руса ти коса развея,
че ми се краче заплете
във едно русо косъмче,
не мога да си подхвръкна
с водица да се напия,
а ми гърлото пресъхва
и ми сърцето изгаря
от твойта коса, що грее
като на пожар пламъка,
от твойто лице, що свети
като на утро слънцето,
от твойте уста дъхави
като на цвете гърлото“.

РОСЕНЦЕ МЪНИНО…

Росенце мънино,
Росенце тънино,
Росината коса,
дълга като река,
гъста като мъгла.
Росиното лице,
бяло като мляко,
ало като вино.
Росините очи,
тъмни като гора,
тайни като вода.
Росенце мънино,
Росенце тънино
Росината коса
ни дълга, ни къса,
Росината коса,
със нож пресечена,
с росен размесена,
с кърпа забодена,
В Солун проводена —
на малко дюгенче
при младо ергенче.

ЛЕЖИ, ТА СПИ ВАКЪЛ МОМЪК…

Лежи, та спи вакъл момък
насред гора люлякова,
на поляна игличина.
Иглика се тихо моли:
„Повей, повей, горянине,
набеди ми руса глава
да помилвам, да целуна
тия вежди — два синора
в чисто поле неорано,
тия очи — два кладенци
в тъмни доли магьосани“.

КАПНА КАПКА…

Капна капка от вита лозница,
та напълни чашка от помниче,
та се напи черноок босилко,
па потегли, па се заклатушка,
паси срещна синя теменужка,
прихвана я през тънкото кръстче,
целуна й жълтите очички,
помилва й зелената гушка.

Разсърди се първото й либе —
здравчо-горчо с червено калпаче, —
та се втурна от гора зелена,
па замахна с листо от борика,
прободе го право във сърцето,
повали го мъртъв на тревата,
размириса на дребен босилек
от земята до небето синьо.

ДАДОХА СИ КЛЕТВА…

Дадоха си клетва двама млади
в ясни нощи под червен трендафил,
подслуша ги славей пъстро пиле,
пя им песни за обич и вярност.
На ранина шетлива девойка
друго либе с трендафил закичи —
с друго либе верни думи дума.
Чу трендафил от китна градина —
изсъхна му зелената гранка,
чу я славей от червен трендафил —
онемя му тънкото езиче.

ЗНАЯ, ЧЕ ТИ МЕ НЕ ЛЮБИШ…

Зная, че ти ме не любиш,
зная, че ще ме забравиш,
докато минеш, заминеш
от едни очи в други,
докато пиле прехвръкне
от люляк до бял трендафил,
на тънка вейка застане,
крилце си с човка поглади,
шарено перце отрони,
към синьо небе погледне
и за гората замине.
Пък аз ще да те забравя,
когато главнята лист пусне,
кога бял Дунав пресъхне,
тук-таме локви останат,
дребни ги пилци изпият,
зелена лоза израсне,
черни гроздове налее,
на вино да ги направя,
да пия, да се опия —
тогава ще те забравя.

АЗ ЩЕ ТЕ ВЗЕМА…

— Аз ще те взема, юначе,
ако ми купиш, направиш
кошуля от бял трендафил,
сукман от пъстро лаленце,
чехли от жълта латинка.

— Ще ти ги купя, девойче,
ако ми и ти даруваш
калпак от черно молченце,
гайда от сиво комарче,
кавали от ран босилек.

ОТ ЩО СЕ ЗЕМЯ РАЗТВОРИ…

От що се земя разтвори,
та се тревата подаде,
от що се гора тресеше,
та й се пъпки пукаха?
От буйни хора тропливи,
от тежка сватба голяма.
Кокичето се женеше,
червен го божур вземаше,
лопошът сред двор стоеше,
сминова пъпка държеше,
на зелен тъпан тупаше.

Теменужките пееха,
ситно си хоро виеха,
зелени поли мятаха,
сини забрадки вееха,
а минзухари ихкаха,
с черни ботуши тропаха,
зелени саби въртяха.

Кокиче сълзи ронеше,
бяло си було мокреше,
че му е мило и свидно
за чисто поле широко,
за ведро небе високо.
Червен го божур тешеше:
„Мълчи ми, мълчи, невясто,

сега ще да се покачим
на бързо конче от клонче,
па ще препуснем, ще идем

у една къща мермерна,
във една чаша сребърна —
от една вода да пием,
на едно място да вехнем“.

ПЛАКАЛО МИ МОЙТО ЛИБЕ…

Плакало ми мойто либе
на прозорче, под звездите,
напълнило с дребни сълзи
жълта чашка от иглика,
синя чашка от люляка.
Вързало ги с тънка свила
на славейче на гушката,
пратило ги през полето,
през гората — та до мене.
Отвързах ги, натопих си
тънка кърпа копринена,
па я турих в бели пазви —
изгори ме, запали ми
бяло сърце със син пламък.

СЪБУДИ СЕ ЯСНО СЛЪНЦЕ…

Събуди се ясно слънце
под покривка от облаци,
на възглавка от мъглица,
на постилка от мракове.
Облече си златни дрехи,
препаса си ален пояс,
наръси се с ясни искри,
нароши си огнен перчем,
накрехна си сребрен калпак,
наметна си сребра гуня,
па си яхна златен жребец
и препусна по небето.
Сред небето сини двори,
насред двори тъмен облак.
Поспрепна се ясно слънце,
пришпори си златен жребец —
да премине сини двори,
да прескочи тъмен облак.

Разсърди се златен жребец,
издъхна си топъл вятър,
прескочи си тъмен облак,
разлюшна си юзди-звезди,
развея си огън-грива,
размаха си жар-опашка,
па заигра, па затропа,
та разпръсна мраковете,
та потроши ледовете,
та помете снеговете
и накити чисто поле
със кокиче, със игличе.

ЗАСПАЛО Е ЮНАЧЕ МОРЯЧЕ…

Заспало е юначе моряче
насред земя, насред Синьо море,
заспало е под бяло ветрило,
сънувало бащини си двори.
В равни двори червена калина,
на калина — пиле презморянче,
под калина — първото му либе,
пръстен вади и на пиле дума:

„Вземи, пиле, тоя златен пръстен,
да го пуснеш във Синьото море,
на гемийка, на момкови пазви,
та да знае мойто първо либе,
че три годин чаках, не дочаках —
няма вече, пиле, да го чакам“.

Събуди се юначе моряче,
че му падна студено на пазви —
не е било студен златен пръстен,
най е било капка морска вода,
морска вода — студена, солена,
като сълзи на далечно либе.

РАЗПУКНА СЕ СИНЯ ТЕМЕНУГА…

Разпукна се синя теменуга,
та омая момче и девойка
да се любят под зелена драка.
Викнаха ги съдба да ги съдят,
попитаха синя теменуга,
мека трева и зелена драка.
Мека трева, синя теменуга
ни ги знаят, ни са ги видели.
Отговаря зелената драка:
„Гледала съм, видяла съм всичко —
ей ви белег шарена къделка
от момково юнашко перчемче,
от момини самодивски плитки“.

ДЪРВОТО, ЩО Е В ГОРАТА…

Дървото, що е в гората,
и то със листи говори,
кога го вятър погали,
и пиленцето на него
и то небето поглежда,
когато лъч го огрее.
А аз, от жалба задавен,
стоя до тебе и тръпна —
не бива да ти продумам,
не бива да те погледна.

1944–1949

9 СЕПТЕМВРИ

В страната ни издигна нож насилникът,
ний сбихме се в удобствата си сити
и всички ценности в калта загинаха,
а подлостта — им стана заместител.

Еднички те — незнайните младежи —
избягаха високо в планините
и в младите сърца като в ковчежета
честта и свободата бяха скрити.

Но тъмничарят не търпи свободните —
той прати им убийци и роботи,
и всеки дол надмина преизподнята,
и всеки връх стана една голгота.

Ала от кървавите пари и миазмите
земята падна болна и зачака
часа, когато в своя гняв създателя
ще я закити като леш във мрака.

Тогава стана чудо: те се спуснаха
със ясни знамена от планината,
с уста от жад и ужаси попукани
и незарасли рани по челата,

и мина лъх — и ток — и звън космически —
земята се пробуди и накити —

и днеска с цвят и знамена окичена,
лети, сияй и пей между звездите.

IX. 1944

НОВ ДЕН

Роден край прекрасен, бащин край свещен,
днес над тебе грее нов, лазурен ден!

В мини и полета, в зной и дъжд, и студ,
ний за тебе пеем в бодър, весел труд.

Грижно ние сеем в твоя мрак суров
жито, слънчогледи, бодрост и любов,

смело ние браним с каменни гърди
сушата, небето, морските води!

ПРОЕКТОХИМН

Цъфти, Българийо прекрасна,
растете ниви, градове,
гради, народ, що в битки расна —
на подвиг те векът зове!

Да строим със Димитров начело,
да градим нов живот, ново дело!
Нам ни свети във мрак и беда
лъчезарна съветска звезда!

От Ботев сме с душа гореща,
Септември ни кали във кръв,
готови сме за всяка среща
с любов на брат и зъб на лъв.

Да строим със Димитров начело,
да градим нов живот, ново дело!
Нам ни свети във мрак и беда
лъчезарна съветска звезда!

Българийо, ний с чук в ръката,
ще бдим и ще градим докрай —
и твоя сняг през времената
в лъчи и слава ще сияй!

Да строим със Димитров начело,
да градим нов живот, ново дело!
Нам ни свети във мрак и беда
лъчезарна съветска звезда!

ЛЮЛЕЙ СЕ В БЕЗДНА
НОВООТКРИТИ НЕПЕЧАТАНИ СТИХОТВОРЕНИЯ

БАЛАДА

Разметнала снежен косичник с иглянки от камък и лед,
усмихва се Витоша и слънце в гледците й свети.
Високо над нея плющят със стоманни крила вековете
и в сините бездни се раждат звездите и мрат.

А долу, затънал до пояс във ширното равно поле
Средец е извърнал към нея глава със безбройни зеници
и огнена жажда гори му бетонните белите устни
и тъмен и трълен простира той тежки железни ръце.

ТИ СНЕЖНА ШИР ЗАТРУПАНА…

Ти снежна шир затрупана, без плетища и дири,
вий меки бели блясъци и снежен шум и мирис,

и ти небе изпълнено със сняг и бистър въздух —

дали от тежки трусове земята ни потъна
във тия бели пропасти, що нямат край, ни дъно,

села далеч погребани, като царства подземни.

ЛЮЛЕЙ СЕ ВЪВ БЕЗДНА…

Люлей се във бездна от меки жита
ти, Люлин, с лъките, с поляните злачни,
с горите, де светкат безброй същества,
и любят и страдат, и пеят и плачат,
и сливат шума си във песен една,
що глухите ние зовем тишина.

НЕ ЛЮЛЕЙ СЕ ТРЕВА…

Не люлей се трева, не гали ме, вечернико нежен,
като майчина длан, като дъх от любими уста.

Не сънувай, душа, свойта първа любов,
що гори и топи, и слади, и опива и трови,
като топла сълза, като мед, като жарка ракия.

Не люлей се, трева, не въздишайте медни треви.

ДУШАТА МИ ПЛАЧЕ ЗА ТЕБЕ…

Душата ми плаче за тебе.

Аз минах над тъмните бездни
по тънката нишка на своята гордост,
закрих си ушите — не исках да чувам
гласа ти, що викаше в мрака:
„Върни се!“

Гласа ти бе пълен със обич и сълзи.

КАТО СЕ, МАМО, ЗАДАДЕ…

Като се, мамо, зададе
зареве гора, заехти.
От буки клони събаря,
от канарите камъни,
овчари гони с ножови,
кучета гони с огньови,
на мене нищо не дума.
Като в къшлата да ида
и тя със мене ще дойде,
дору се, мамо, обърна,
тя земе, че се престори,
от мечка, мамо, на мома,
хубава, мамо, слънчева,
одаята ми огрява.

ВОДИЦЕ, БИСТРА, СТУДЕНА…

— Водице, бистра, студена,
кое бе това момиче,
дето си менци напълни
и се в тебе огледа.
Дали бе само девойче,
само със китка на пазва,
или бе млада невяста
със златен пръстен на пръста?

— Юначе, лудо юначе,
да кажа, да те не лъжа.
И аз го сама не зная,
и аз го добре не зърнах —
само му видях очите,
че ми са тъмни, дълбоки,
като две чаши кафени,
със черни грудки на дъно;
само му видях устата,
че ми е блага засмяна,
като червена кутийка,
със бяла захар във нея.

ПЛАМЪЦИ
РАННИ ПЕЧАТАНИ СТИХОТВОРЕНИЯ

ЧЕРВЕНИЯТ ПЕТРОГРАД

Всред черните полета на севера далечен,
обкръжен с кръв и огън, задушен в смърт и глад,
издига се високо величествен и вечен
и брани се геройски железний Петроград.

И в Лондон, Рим, Версайл, Мадрид и Ватикана
. . . . .
И хулят и проклинат геройската отбрана
и питат се със страх: „Падна ли най-подир?“

А там… Пищят полята на севера далечен
на огън и желязо под вихрения глад…
И гордо се издига величествен и вечен
и брани се геройски железний Петроград.

УНГАРИЯ

1

Разбит е полет смел към бъднина велика,
строшени са в подем размахнати крила —
там, дето Дунав бял и Тиса сребролика
чертаят светъл път по ширните поля!

И там сред адски вой гори гигантска клада
на смръщено небе под кървавия свод
и буйният й плам поглъща
без пощада най-светлите чеда на цял един народ!

Голгота ли? — Какво, какво са всички рани
на древний кръст, що сам във мрака се черней?
— Там хиляди чела със тръне са венчани
и всякой тъмен кът разпятие лелей!

Там няма светъл лъч на радост и отрада,
там всеки звук е стон и всяка песен — плач!
Там всяка морна нощ е кървава засада
и всеки блеснал ден — безмилостен палач!…

Народи от света! Потиснати и гладни!
Избийте своя взор към тоя пламнал ад!
На белия тиран в ръцете безпощадни
умират там за вас!… Умират брат след брат!

И в скръбно тих поклон склонили си челата
пред жертвеника свят вий дайте свят обет,
че вярно и с любов ще пазите в борбата
на мъртвите борци безсмъртния завет!

2

Размахват вихрите бездомни
над вледенените простори
крила от ситен сняг и скреж
и безутешната им песен
разлистя спомени умрели
за дни на блясък и слънца.

Мълчи безбрежната пустиня,
изплела сребърна одежда
от сняг и синкави мъгли,
и в свойте пазви безответни
загръща смръзналия бисер
на толкоз жалби и сълзи!…

Братя, изтерзани сред полята,
гдето черна нощ и смърт цари —
ний зовем ви с вяра във душата:
братя, подигнете си челата —
скоро пак зора ще зазори!

В ноктите на бандата коварна,
Жадна за безумна мъст и стръв,
не проклинайте ни в бол безмярна —
ний кълнем се: тая нощ кошмарна
ще разпръснем с пламък и със кръв!

Братя, изтерзани сред полята,
гдето черна нощ и смърт цари —
ний зовем ви с вяра във душата:
братя, подигнете си челата —
скоро пак зора ще зазори!

КЪМ ЧЕРВЕНИТЕ БОРЦИ

Поклон, борци червени, сломили гнет вековен!
Поклон пред флага кървав, победно що се вей!
Поклон, поклон, титани, пред подвига чутовен,
що светло и всевечно в душите ще живей!
В гърди любов понесли, в очите — плам безсмъртен,
Вий палнахте пожара на дългочакан Ден
и днес светът немее, учуден и покъртен,
пред вас, чеда велики на севера студен!

При Нарва, Двина, Волга и ледноструйна Лена,
на целий свят поробен понесли тежкий кръст,
вий носихте зората във пурпур озарени
сред кикота безумен на луда сеч и мъст!
И смело и неспирно летяхте из полята,
на страдащите братя дочули знойний зов,
и паднахте безмълвно — ранени във челата,
и сетния ви поглед — бе прошка и любов!…

И ето — бягат вече с наемни параходи
носителите черни на кървав гнет и мрак —
погинаха безславно разблудните войводи
Юденич, Дутов, Врангел, Деникин и Колчак!
И мъртвата им сянка напразно помощ вика —
отнигде няма отзвук задгробният им стон:
безсилна и сломена е „Франция Велика“,
безпомощен и жалък — „всесилний Албион.“

А вредом, де в окови човек потиснат страда,

въстава мощно робът — довчера смазан, слаб —
от Индия, Корея — до Куба и Канада,
от Южните морета до ледния Нордкап!
И тръпно, и стихийно надига се в сърцата
на кипнало страдание трептящата вълна,
разпламва се борбата — развихрена и свята —
и веят се метежно червени знамена!

И ние — шепа войни — решили безпощадно
да счупим черний пръстен на свойте робски дни,
десницата си братска простираме ви жадно
на Дунава възбунен през тъмните вълни!…
Поклон, поклон, титани, пред устрема върховен,
пред знамето червено, победно що се вей!
Поклон, творци велики на подвига чутовен,
що светло и всевечно в душите ще живей!…

В НОЩТА

Тълпи се мракът непрогледен,
витаят бури над света —
другари, факела победен
високо вдигайте в нощта!…

Забийте тучени камбани,
разсейте бодър зов и звън!
Ний бранниците сме призвани
да будим братята от сън.

Ний кудим тъмний дух, що свежда
крила над всякоя мечта,
ний носим огън и надежда
на безнадеждните в нощта!

И нека вихри неотстъпно
лица ни шибат с бой и бяс
и всичко черно и престъпно
да вдига кървав меч над нас!

Ний няма свойто честно име
с позорен хленч да опетним,
ний няма нивга да склониме
чела, калени в плам и дим!

Тълпи се мракът непрогледен,
витаят бури над света —
другари, факела победен
високо вдигайте в нощта!…

ПЛАМЪЦИ

1

Загърнат в черен дим, разлистя огнен цвят
запаления дом на трудобий народ,
и ужасът свисти над сепнатия град,
и ужасът люлей безумен хоровод…

Гори, гори без спир… С приклади и камшик
за „ред и тишина“ продаден страж следи
и мрачния затвор задушва всеки вик
в безотзивната паст на своите гърди!…

А там — под златний свод на своите дворци,
тираните след пир здрависват „славний“ ден —
на всеки тих балкон под виснали венци
стои един Нерон възторжно вдъхновен!

Но, всуе, подлеци! — Напразно знак лъчист
измамата чертай над черния ви път! —
Все пак със сетний лъч на заника златист
и вашите мечти безследно ще умрат!

Все пак из плам и дим творците на света
възкръсват и творят желани бъднини!
Все пак над ваший пир несменно бди смъртта
и ледния й смях чрез чашите звъни!…

2

Братя, развихрений пламък
с огнени думи заклина
и гръмовито зове!
Братя, да бъдем от камък!
Нашата светла утеха
и тежкия подвиг лежи! —

Там в безпощадния пламък
веч безвъзврат изгоряха
сетните цветни лъжи!

С пушка и нож във ръката
свойте червени скрижали
в клетвата да осветим
и беззаветно призвали
сетната страшна разплата
в стръвния бой да летим!

Братя, развихрений пламък
с огнени думи заклина
и гръмовито зове!

В ЗОРИ

Ранила рано в звездни нощи сред теменужена мъгла,
далеч зад черните баири зората огнен щит кове
и ведрий звън на удар верен, размахнал сребърни крила,
лети над ширните полета и властно буди и зове.

Станете гладни и безправни — чеда на вечните борби,
станете, бранници, призвани от разгневените съдби —
загърнат в свойта черна броня, настръхнал дебне старий свят
и гръмко първите зарници за сетен кървав бой тръбят.

А скоро утрото победно, избило строен слънчев стан,
от нишки синкава стомана и жълто злато изтъкан,
по стъпките ви ще пристъпи след дивий вой на ранна сеч,
последни сенки да разгони със своя огнен щит и меч.

И в час на радост всепобедна разискрен поглед ще сведе,
и сплело звездните поводи, в лазурний шир ще поведе

сияющата колесница над тържествуващия ден
с венец от златни слънчогледи и бели рози украсен.

НОЩ

(София, срещу 1 януари 1923)

Безумна нощ разметна мрежи
над вавилонските копнежи
и вавилонските печали на
многохилядния град.

Фабричните тръби призваха
на сън работния народ
и мълком всяка бедна стряха
склони разбития си свод
и тъмно смръщена и хладна
посрещна своите чеда,
които морен сън открадна
от всекидневната беда.

А там по улиците шумни,
където стъпкани лежат
завети волни и безумни,
Възпламна пъстър маскарад
и пак с развихреност пияна
разплисна кипнали вълни
от цветен фалш, лъжа, измяна
и от разголени жени.

Театри, кино, оперети,

концерти, танци, тържества
посипват шемет и конфети
над всяка охолна глава
и там на златний бог жреците
след всеки сластен зов летят
и във очите им разкрити
гори бездънна сластна жад…

Но мълком крайните квартали,
където мъката мълчи,
отглеждат блесналите зали
със черни яростни очи
и всеки камък, всяка къща
в закана гърчи гневен лик
и във гранитна гръд загръща
искрата на пожар велик…

РАЗБУНТУВАНИТЕ

И ето
настава върховния час —
в несвяст
земята се търси, трепере, тресе…
Светкавици сини размахват камшик
със грохот и трясък, със вой и със вик
и в бясна, безумна, нечувана мощ,
раздали огромните черни гърди
на плахата нощ,
рушат и разронват слънца и звезди.

А сам
гранитния град
със ужас и плам
във своите стъклени страшни очи,
разбунил огнища по каменен стан —
пиян, разлюлян,
бучи и посреща със буйна вихрушка от
цветни искри
на светлото чудо великий възход!

Разплата! Разплата!
Тръбите тръбят,
тресат
и зоват
в тъмата —
в бездънната, сънна, вероломна нощ:
със пушка и нож
на бунт и на смърт!
Станете вий, рожби на черния труд!
Станете, откърмени в дни безотрадни
със мраз и със зной,
станете, станете, безправни и жадни,
за хляб и за правда на пристъп и бой!…

И ей ги — в тревога
те идат отвред,
тъй много, тъй много —
безкрай и безчет…
Челата са хладни и твърди кат камък,
очите са пълни със гняв и със пламък…
В ръката
напълнена пушка, зловещо премрежила черно око,
потръпва и чака
и дебне във мрака…
Другари, напред!

О, звън от крилата на вихрена смърт!
О, дъжд от рубинова кръв!…

Нощта е разголила къдрава гръд,
нощта е привела ранено чело!

Плющят знамената червени,
развени
над верните братя по скръб и тегло…

Заплитат куршумите огнена мрежа,
картечът бележки
по плахите сгради чемерни черти…
Дъга седмоцветна в тъмата развели,
кат хищни ята със писък прелитат
и с трясък се пукат шрапнели!…

Разплата! Разплата!
Тръбите тръбят, тресат и зоват
в тъмата —
в бездънната, сънна, вероломна нощ!

С пушка и нож на бунт и на смърт!
Станете вий, рожби на черния труд!
Станете, откърмени в дни безотрадни
със мраз и със зной —
станете, станете, безправни и гладни,
за хляб и за правда на пристъп и бой!…

БУРЯ
РАННИ НЕПЕЧАТАНИ СТИХОТВОРЕНИЯ

ЕСЕННО УТРО

Тихичко се стеле мъгла по земята
и слънце през нея блещука едвам.
О, колко е тъжно, мрачно в душата,
ни диря от радост, от радостен плам!

И няма ни вятър, вятър да повее
да пръсне таз тъмна, зловеща мъгла;
и тогаз пак сяйно слънце да изгрее,
да блести пак радост, да чезне тъга…

Излезте, о, бури, ветрове вековни,
развейте, пръснете таз тъмна мъгла.
Летете, о, скърби, спомени тъжовни,
летете далече, далеч от света!

Но няма ни буря, ни вятър да вее,
сал тихо се стеле мъгла по земята,
слънцето страхливо блещука, мъждее
и тъга безмерна обзима душата…

ЗАЛЕЗ СЛЪНЦЕ

На запад слънце залязва,
бледней, угасва веч… замира…
И за последен път баира
облива с бледна светлина.

Повея вятър вечерен:
полъхна лека прохлада,
а там на изток далече
започва мрак да припада…

И стори ми се мен, че там,
където слънцето се скрива,
идеал светъл там загива,
разбит о сини планини…

ВЕЧЕР

Зад голите върши гаснеят
последните дневни зари,
върби крайречни мержеят,
че здрач земята покри.

В тихата вечер далеко
сребристи се носят звуци:
ту тихват… ту пак излеко
потрепкват медни звънци.

От паша се връщат стадата
последни в вечерния здрач —
ей там пък дрънка колата
на уморений орач.

Целий ден в труд непосилен
прекарал — завръща се той,
а там под покрива мирен
го чака сладък покой.

Прибират се всички и стихват
кипежите дневни навред,
и пак се тъжно усмихват
звездите небни безчет.

Почиват полетата знойни,
заспиват шумящи гори,
замлъкват птичките пойни
и нощ се морна цари…

О, нощ, в прегръдките свои
побързай, обгърни и мен
и в вълшебни покои
отнеси ме, унесен в блян.

И там, в чертозите омайни,
да найда забвение аз,
приказки чудни, незнайни
да слушам унесен, в захлас.

Приветно там хорът небесен
чаровни си звуци да лей,
и с свойта, дивната песен
да ми тъгата развей.

И в вихрен танец подели
девици задружний акорд,
ще хвръкнат с мен в предели
де чуе се горский шепот,

де птички прехвръкват и пеят
и губят се в небесний лазур
и вълни речни червеят
от гаснящий вечер пурпур.

Де рози миризми приятни
разпръскват в поднебния мир,
де бръмчат пчелите златни
и вее прохладний зефир…

И въз горския губер сънлива
и морна да сложа глава,
и ручей да ме приспива
тайнствени шептящ слова

и с тихото на струи шептене
скръб накипяла сдуша…
Ела, нощ, донес забвене
на мойта разбита душа.

ЕСЕННИ КАРТИНКИ

1

Немей — пусто — полето,
няма жетварка да пее.
Виене тъжовно небето,
мръщи се денят, тъмнее.

Вятърът реве, бушува,
пей химните на есента,
бясно гората бичува
и къса жълтите листа.

2

Повяхнали всички
билки и цветенца,
отлетяли всички
паднали листенца.

Само тук-там сбрани
въз голите клони
грачат черни врани
тъжно и зловещо…

В ТРАКИЯ

1. Трепери, люлей се тамо земята…
тресе се издъно Одринската бран,
издига се мощно гласът на раята,
пробляскваа на сладка свобода зарята
и бяга пред нея вековни тиран.
2. Трепери, люлее се тамо земята
от топовни пукот, от пушечний гръм,
настилат се с кърви, с трупове полята,
червей се водата, пищят небесата
от викове „ура“, от куршумний ръм.
3. Напредва юнакът там непобедим
и врага помита с стихийна мощ.
И в градът куршумний и в синия дим
върви той стремглаво след смелий си вожд.
4. И с викове „ура“ всред ужасний рев
на бълващи огън-гранати-топови
върви той на чело с българский лев
и троши, сломява робските окови.
5. Тресат се стените на балканский Рим
и радостен трепет пълни му гърди:
— Ще падне вековний тиран нетърпим,
огря щат и него свободни зари.

ЕСЕННА НОЩ

Цял ден мръщи се небето
и полето се черней.
Бягат облаци дъждовни —
изобилен дъжд се лей.

През нощта сал силен вятър
духна, тъмата срути,
кат прободе той сърцето
на небесните гърди.

Взря се през раната небна
златно-светлата луна.
Бликна струя от вълшебна
и небесна светлина.

И обгърна тя чаровно —
светло, голий тъмен ръд…
Бликат зарите вълшебни
от ранена небна гръд…

НА КОЛЕДА

Тържествено, плавно камбаните бият
и вест се блаженна разнася навред:
„В пещерата тъмна, хладна там светият
спасител роди се на греховний свят“.

И мигом преплитат се звуци могъщи,
подемат се вихром към небний простор,
а там в тъмнината примирени къщи
към черквата вперят своя светъл взор.

„Роди се спасител“ — вест сладка, блаженна
с радост стоплюва всичките души,
и спомен заблясква в глава уморена,
и с плам се изпълват разбити гърди…

А дните минават и летят години,
откак все се ражда спасителят благ,
безследно и тази година ще мине,
както много други изчезнали в мрак.

Минават години… А спасител няма
подвига да вдигне священ и велик…
И цари се вредом неправда голяма,
и на злото чуй се победния вик.

БУРЯ

Мръщи се небето… В тъмата нощна
далеко светлинка блещука, гасней…
А бурята вие и бясна, и мощна,
и свойта нечута, дивна песен пей.

Бурята беснее… А далечний блясък
ту гасне… ту светне до него там друг.
И сякаш долавям сред адския трясък
на лира разбита последния звук…

ЦВЕТЯ

Николаю Николкевичу Ш-ву

1

Аз чаках те. Самичък по пустата алея,
аз бродех под напева на есенни листа
и болестно потръпвах, излекичко облъхван
от ледните въздишки на вехнещи листа.
Аз чаках те, безумна — защо не дойде ти?

Аз чаках те. И бавно на моя ден последен
угаснаха лъчите в пурпурна мъгла,
и ранна нощ безшумно крилата си разпери,
а аз те чаках още, с наведена глава.
Аз чаках те, безумна — защо не дойде ти?

2

Зловещо вият вихри на есен нежелана,
и мярно тракат капки по тъмните стъкла,
подай горещи устни за трепетна целувка,
и нека вън докапват последните листа!

Ний млади сме! — На младост во сладката забрава
не сетихме как есен неждана долетя;
полъхва хлад и влага от голите баири,
а мълком ние чезнем за слънце и цветя.

Ти горестно се взираш през тъмния прозорец
и чезне твоя поглед в привечерна мъгла…
Ний млади сме! — Дай устни за трепетна целувка
и нека вън докапват последните листа!

3

Студена зима — бяла зима.
Завива вихърът в нощта.
И клонки — пръсти помразени,
почукват в ледени стъкла.

Примигва лампата сънливо,
душата чезне в самота.
И шепнат хиляди проклятия
за теб жадуващи уста.

Дочувам сякаш вънка жалби
и плач по свехнала мечта.

Студена зима — бяла зима,
ридае вихърът в нощта.

4

Увехват те — мечтите, с които аз накитих
челото ти, о блен на моите младини.
Увехват те — мечтите, изчезват, както дните,
умиращи безшумно зад сини планини.

И бавно ти пристъпваш, заплакала, смутена,
и всяка твоя стъпка от мене те дели…
Кълна се в твоите вопли, безумнице сломена,
за всичко туй едничка виновница си ти!

Аз жадно те полюбих, за обич гръд разтворих,
изтръгна ти от мене ненужни теб сълзи!
В гърдите ми запали ти хиляди желанья
и в своето безумье без жалост ги срази.

И вехне той — венеца връх твоите косици
и бавно ти изчезваш във тъмни далнини…
И вехнат те — мечтите, умират както дните —
на мойта ранна младост безрадостните дни…

5

Погаснаха зарите на моите дни броени,
и мрак е и пустиня в моите гърди.
Аз любих и разлюбих и днес съм сам-самичък
со своите безчетни неволи и беди.

Аз тъй съм млад и малък, дете бях вчера още,
а вече съм погребал аз своите мечти —
и няма нивга вече цветя да се разцъфнат
във ледната пустиня на моите гърди.

6

Когато звездна вечер припадне над полята,
и летний ден дочезва зад сини планини,
на моя гроб забравен под тъмните дървета
ела, сестрице моя, и тихо приседни.

Прохладният вечерник, от дневен сън възсепнат,
мечтателно ще гали припламнали страни,
и тихичко липите в тъмата ще ти шепнат
печалната легенда на моите скръбни дни…

7

Мое малко, свидно цвете,
сетен блян на сетни дни,
ти умираш в жад и пламък,
аз — сред ледени стени.

В ранно утро жадни устни
за росица ти разкри —
в ранна младост аз разтворих
за любов и плам гърди.

Мое малко, свидно цвете,
сетен блян на сетни дни,
ти умираш в жад и пламък,
аз сред ледени стени.

8

Нощта е бледна, замечтана,
листата шушнат си със жал;
стоя самин в студена стая —
кой би тъгата ми разбрал?

Навред край мен са чужди хора,
В света залитнали без свяс,
и няма никой мен да люби,
и никого не любя аз.

И в родний край отдавна вече
за мен е споменът узрял,
а може би и нивга някой
за мене там не е милял.

Гори гърдите една рана,
горчив е моя скръбен дял.
Нощта е бледна, замечтана —
кой би тъгата ми разбрал?

9

Цветята мрат — сиротните цветенца
от ледний дъх на есенната вечер…
Самин съм аз. И гледам през стъклата:
умрял е зад баири болний ден.
Безшумно мрак припада над земята —
дали ще блесне слънцето за мен?

Едва проблясват капки по стъклата —
сълзи са туй за бледний мъртъв ден.
И тихичко покрива мрак земята…
Дали цветя ще цъфнат пак за мен?
Цветята мрат — сиротните цветенца —
от ледний дъх на есенната вечер…

10

Недей, недей…
Отдавна веч сърцето ми е чуждо
за твоите усмивки и сълзи.
Напразно ти се мъчиш да възвърнеш
младенчески несбъднати мечти.

В душата ми, където ти бе слънце,
угаснаха последните зари,
и в моя храм, де беше ти царица,
отдавна веч безвластие цари.
Недей, недей…

11

Аз съм сам-самичък сред полята.
Морний ден на залез веч клони.
Нейде там синеят планините —
свиден блен от миналите дни.

Тихо нещо шепнат ми листата,
и умилно кимат ми цветя…
Мен са чужди техните привети,
мен са чужди родните поля…

12

Треви, изсъхнали треви
покриват твоя гроб.
О, майко,
не дойдох аз поклон да поднеса
на твоя прах свещен. —
Утеха дойдох аз да диря,
аз дойдох да те питам, майко
защо си ме в света оставила самин?

Скръб, черна скръб
душата ми потиска.
Измами ме животът, майко!
Без жалост ми окъса той мечтите —
на моята душа цъфтящите мечти.

И днес къде? Безцелно аз блуждая
на божий свят по ширните поля
и нямам път, и нямам капка вяра
во своите измъчени гърди.
О, майко, дай ответ: какво, какво да сторя аз,
когото ти остави тук самин?

Издание:
Асен Разцветников
Жертвени клади
Лирика

Редактор: Иван Гранитски
Художник: Петър Добрев
Коректор: Невена Николова

Формат 60/90/16
Печатни коли 22

ISBN 954-9559-27-0

Издателство „Захарий Стоянов“, София, 1997

Предпечатна подготовка: ИК „Хеликон“
Печат ДФ „Димитър Благоев-2“ ООД

На корицата: детайл от картината „Хризантеми“, художник — Иван Милев.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.